

РУСЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ "АНГЕЛ КЪНЧЕВ"

СПРАВОЧНИК

НА

КАНДИДАТ-СТУДЕНТА

РУСЕ - 2011 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

А. ОБЩИ СВЕДЕНИЯ	4
• Запознайте се с Русенския университет "Ангел Кънчев"	7
• Структура на Русенския университет	8
• Организация на учебния процес	9
• Специалности в Русенския университет	10
• Важна информация	11
Б. СПЕЦИАЛНОСТИ И ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ	13
• Аграрноиндустриален факултет	13
• Машинотехнологичен факултет	15
• Факултет Електротехника, електроника и автоматика	17
• Транспортен факултет	19
• Факултет Бизнес и мениджмънт	20
• Факултет Природни науки и образование	22
• Юридически факултет	24
• Факултет Обществено здраве	25
• Филиал на Русенския университет - Силистра	27
• Филиал на Русенския университет - Разград	28
В. ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМАНЕ НА СТУДЕНТИ	29
I. Общи положения	29
II. Условия за кандидатстване	29
III. Документи за кандидатстване	30
IV. Провеждане на изпитите	31
V. Проверка и оценка на писмените работи	31
VI. Образуване на състезателния бал	32
VII. Класиране на кандидат-студентите	34
VIII. Записване на новоприетите студенти	36
IX. Обучение на български граждани в чужбина	37
X. Обучение на чуждестранни граждани в Русенския университет	37
Допълнителни разпоредби	39
Г. ПРОГРАМИ ЗА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ	41
• Математика	41
• Физика	42
• Общотехническа подготовка	44
• Конкурсни изпити за специалността Промислен дизайн	45
• Български език	47
• История на България	48
• Икономическа география на България	49
• Икономика	50
• Чужд език (английски, немски, френски)	52
• Химия	53
• Биология	55
• Оценка на двигателната култура	56
Д. ПРИЛОЖЕНИЯ	59
№ 1. График за провеждане на изпитите	59
№ 2. Образуване на бала за машинно- и електроинженерните специалности	60
№ 3. Образуване на бала за специалностите с биологична насоченост	61
№ 4. Образуване на бала за специалности с медицинска насоченост	61
№ 5. Образуване на бала за неинженерните специалности	62
№ 6. Съответствие между конкурсните изпити в РУ и зрелостните изпити	63

ИНФОРМАЦИЯ:

(082) 888-247   (082) 841-624
<http://admission.uni-ruse.bg>

АДРЕС: **УЧЕБЕН СЕКТОР,**
                                  7017 Русе, ул. Студентска № 8
e-mail: **admission@uni-ruse.bg**

7500 Силистра   Филиал на РУ: (086) 821-521

7200 Разград   Филиал на РУ: (084) 660-826, (084) 520-000

**Освен в Русе, Силистра и Разград,
кандидатстудентски документи за Русенския университет могат да се
подадат и в Представителствата на Университета в следните градове
от страната:**

Монтана	0878 319 932	Добрич	058/602-571
Велико Търново	0884 537 238	Шумен	0885 562 604
Плевен	064/823 - 151	Варна	052/612-266, 602-183
Видин	0894 016 005	Пловдив	032/620-001; 626-009
Търговище	0893 473 537	Враца	0889 323 113
Стара Загора	042/681 - 277	Ловеч	0878 679 664

При подаването на документите в тези градове допълнителни такси не се събират.

ВНИМАНИЕ !

Ако при подаване на документите зададете номера на Вашия мобилен телефон, след всяко изменение във Вашите резултати от кандидатстудентски изпити и класирания ще Ви изпращаме **автоматично SMS съобщение**. Ако пък ни предоставите Вашия e-mail адрес, ще Ви изпращаме **автоматично e-mail съобщение**.

Автоматично, всеки ден, през цялото денонощие
съобщаваме резултати от кандидатстудентските изпити и класирания на телефони

(082) 847 080   (082) 847 084

Достатъчно е да наберете един от телефоните и да следвате инструкциите.

КОНТАКТИ

Ректор:	проф. д-р Христо Белоев	тел. 888-465
Зам.- ректор по учебната работа :	доц. д-р Борислав Ангелов	тел. 846-145
Зам.- ректор по научното и кадрово развитие :	доц. д-р Ангел Смрикаров	тел. 845-935
Зам.- ректор по евроинтеграцията и международното сътрудничество:	доц. д-р Николай Михайлов	тел. 888-255

КООРДИНАТОР "ПРИЕМ НА НОВИ СТУДЕНТИ"		
гл.ас. инж. Юлиан Ангелов	центр. корпус, ет 2. ст. 322 б	тел. 888-247

УЧЕБЕН СЕКТОР			
<i>Директор Учебен сектор</i>	гл. ас. инж. Володя Цонев	централен корпус, ет.2	тел.
<i>Гл. инспектор УС</i>	Йорданка Белоева	ст. 322 б	841-624
<i>Гл. инспектор УС</i>	Мирела Димова		888-247

№	Факултет		Декан	Факултетна канцелария		
				Организатор	Адрес	телефон
1	Аграрно-индустриален		доц. д-р Пламен Кангалов	инж. Нела Николова	центр.корпус, ет. 2. ст. 322а	888-236
2	Машинотехнологичен		доц. д-р Валентин Гагов	Мария Фискучева	центр.корпус, ет.1, ст 236	888-238
3	Електротехника, електроника и автоматика		доц. д-р Михаил Илиев	инж.Недялка Андреева	центр.корпус, ет.2, ст 340	888-463
4	Транспортен		доц. д-р Росен Иванов	Ивелина Георгиева	центр.корпус, ет. 2., ст.315А	888-722
5	Бизнес и мениджмънт		доц. д-р Емил Трифонов	Диана Петкова	центр. корпус, ет. 2, ст.319б	888-737
6	Природни науки и образование	Център по педагогика	доц. д-р Маргарита Теодосиева	Величка Цанева	ПФ корпус А, ет. 2, ст.203	448-738
		Център по математика		Снежана Инджова	центр.корпус, ет. 2, ст.342Б	888-497
7	Юридически		проф. д-р юр. Емил Мингов	Боряна Рускова	корпус 2Б, ет. 3, ст. 311	888-760
8	Обществено здраве		доц. д-р Тодорка Георгиева	Росица Кънчева	центр.корпус ет. 3, ст. 422Г	888-408
9	Филиал на РУ гр. Силистра		доц. д-р Димо Димов	Светла Димова	корпус I, ет. 2 Ф-л Силистра	(086) 822-197 (086) 821-521
10	Филиал на РУ гр. Разград		доц. д-р Милувка Станчева	Румяна Енчева	корпус I, ет. 2 Ф-л Разград	(084) 660-826 (084) 520-000

Кандидатстудентски документи ще се приемат:

- За завършилите средно образование:
от 20 юни до 05 юли 2011 г. (при подаване в Русе)
от 20 юни до 04 юли 2011 г. (при подаване извън Русе)
- За притежаващите висше (вкл. колежанско) образование:
от 01 август до 05 август 2011 г.

Класиране	Обявяване на резултатите до	Записване
Първо класиране	22 юли	От 9,00 часа на 25 юли до 16,00 часа на 29 юли
Второ класиране	01 август	От 10,00 часа на 01 август до 16,00 часа на 05 август

Забележка: Незаетите след второто класиране места се попълват чрез следващи класирания по график и правила, утвърдени допълнително от Ректора.

Кандидат-студентите

са длъжни да се информират на място, по телефона или по Интернет за резултатите от конкурсните изпити и класирането.

При неспазване на сроковете за подаване на документите или записване Русенският университет не носи отговорност.

Записването става с

диплома за завършено средно образование - оригинал.

Записалите се вече не са кандидат-студенти, а студенти.

Внесени такси не се връщат.

Преместването в друго висше училище, факултет, специалност или друга форма на обучение може да стане

след успешното приключване на първата учебна година.

Условията и редът за това са определени в Правилника за дейността на Русенския университет и Вътрешните правила за учебната дейност.

Студентите имат право да се обучават

на държавна издръжка само в едно висше училище.

Напускането на университета по собствено желание

може да стане след приключване на първия учебен семестър.

ЗАПОЗНАЙТЕ СЕ С РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ "АНГЕЛ КЪНЧЕВ"

Русенският университет "Ангел Кънчев" е учебен и научен център, в който се подготвят специалисти с висше образование по широк спектър инженерни, икономически, управленски и хуманитарни специалности, провеждат се фундаментални и приложни научни изследвания и всички форми на следдипломна квалификация. Изградените през последните години на базата на опита на водещи чуждестранни университети нови учебни планове осигуряват на завършващите широки перспективи за реализация в различни отрасли в страната и чужбина.

За рождена дата на Русенския университет се счита 12 ноември 1945 г., когато в Русе се създава Висше техническо училище с три отделения. След шестгодишно прекъсване, през 1954 г., Висшето техническо училище продължава съществуването си под името Висш институт по механизация и електрификация на селското стопанство (ВИМЕСС).

В процеса на развитието си и особено през последните 20 години, Висшето училище по същество измени чисто техническия си профил и наред с традиционните инженерни специалности, които благодарение на европейската програма ТЕМПУС се усъвършенстваха и обогатиха, осигурява обучение и по редица нетехнически направления и специалности - Икономика и управление, Педагогика, Право, Дизайн, Кинезитерапия, Екология.

През 2010/2011 учебна година в Русенския университет се обучаваха над 5600 редовни и 3400 задочни студенти, над 100 докторанти и над 1000 специализанти. Обучението се провежда от високо квалифицирани преподаватели с богат практически опит. Наличният научнопреподавателски състав включва около 670 преподаватели, от които 300 хабилитирани (професори и доценти) и над 300 доктори на науките и доктори.

Обучението се провежда в модерни учебни зали и съвременно оборудвани лаборатории. Университетът притежава достатъчен сграден фонд, добра инфраструктура от минимално необходимите студентски столове, общежития, спортни съоръжения, дискотеки, студентски дом на културата и др.

Със създаването на филиали на Университета в гр. Силистра и гр. Разград, спектърът на възможностите за обучение допълнително се обогати и разшири. Във Филиала в Силистра се извършва обучение по педагогически и инженерни специалности, а във Филиала в Разград - по химични технологии, биотехнологии и технология на храните.

Русенският университет има добри традиции в развитието на ефективни международни връзки в областта на научните изследвания с авторитетни университети и висши училища от Европа. Чрез проектите ТЕМПУС, СОКРАТ/ЕРАЗЪМ, СИИПУС и ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ се утвърдиха нови взаимоотношения с редица водещи университети от Западна Европа, които разрешиха да се издигне нивото на обучението, да се разшири обменът на студенти и преподаватели, да се подобри материалната база и пр.

През 2006 г. Русенският университет получи втора институционална акредитация от Националната агенция по оценяване и акредитация (НАОА), която, според Закона за висше образование, му дава право да провежда признавано от държавата обучение по всички налични специалности.

СТРУКТУРА НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

Русенският университет "А. Кънчев" е автономно държавно висше училище, което се издържа със субсидии от държавата и със собствени приходи от учебната, научноизследователската и производствената си дейност.

Висш орган на самоуправление на Университета е Общото събрание, в което студентите са представени от Студентския съвет. Общото събрание на университета избира Академичен съвет и Ректор.

Обучението и основната част от научноизследователската работа се извършва от катедри, създадени по основни научни области и специалности. Катедрите са разпределени в учебните факултети и филиалите. Специалностите, по които се провежда обучение в Университета, също са разпределени в учебните факултети и филиалите.

Факултетите се управляват от Общи събрания, които избират Факултетни съвети и Декани. Филиалите се ръководят от Директор. Студентите се записват и се обслужват от съответната факултетна канцелария (канцелария на филиала).

Русенският университет има следните основни звена и филиали:

Аграрно-индустриален факултет (АИФ)

Машинотехнологичен факултет (МТФ)

Факултет Електротехника, електроника и автоматика (ФЕЕА)

Транспортен факултет (ТФ)

Факултет Бизнес и мениджмънт (ФБМ)

Факултет Природни науки и образование (ФПНО)

Юридически факултет (ЮФ)

Факултет Обществено здраве (ФОЗ)

Филиал на Русенския университет - гр.Силистра

Филиал на Русенския университет - гр.Разград

Обучението в Университета се допълва от

Център за продължаващо обучение

Център за дистанционно обучение

и се обслужва от функционалните звена :

Университетска библиотека с филиали,

Център за информационно и компютърно обслужване,

Център за кариерно развитие.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС

В основата на обучението са положени класическите академични форми - лекции, семинарни, лабораторни и практически упражнения и индивидуални активни форми на самоподготовка. Целите на обучението при всяка специалност произтичат от квалификационната характеристика на специалността. Учебното съдържание се излага в учебни дисциплини, логическата последователност на които е описана в учебните планове. Учебните програми за всяка дисциплина описват детайлно съдържанието на дисциплината и технологията на обучението. Практическата подготовка се осигурява от учебни, клинични, производствени и преддипломни практики и стажове.

Учебните планове за редовното и задочното обучение съдържат едни и същи учебни дисциплини с еднакви учебни програми. Различия има само в организацията и технологията на учебния процес и разположението му във времето. Основните параметри на учебния процес за всяка учебна година се фиксират в Графика на учебния процес.

Учебната година е разделена на два семестъра. След всеки от семестрите е предвидена изпитна сесия за окончателна проверка на усвоените знания и умения. По време на семестъра се провежда текущ контрол. Учебните занятия във всеки семестър се провеждат по седмичен или семестриален разпис на занятията.

В зависимост от специалността, продължителността на обучението и придобитите знания, умения и квалификация на завършващите се осигурява държавно призната диплома за образователно-квалификационните степени:

- "бакалавър" - след 8 семестъра обучение във факултетите и филиалите;
- "магистър" - след 2 или 3 семестъра допълнително обучение за притежаващите степеня "бакалавър" (или след 11 семестъра обучение след средно образование за специалността Право).

Законът за висшето образование гарантира на всеки студент, според желанието и възможностите му, правото да се обучава за получаване на дефинираните в Закона образователно-квалификационни степени.

Обучението за степеня "бакалавър" се води **по широкообхватни специалности** и осигурява **широка фундаментална подготовка с подчертано приложна насоченост** за гарантиране на многоцелева реализация на дипломиралия се. Обучението за степеня "магистър" осигурява **по-задълбочена теоретична подготовка и конкретна специализация** в по-тясно направление за нуждите на внедрителската, развойната и изследователската дейност в специализирани звена.

За студентите с повишени интереси и възможности са създадени условия да получат допълнителни знания и квалификация чрез свободно избираеми учебни дисциплини и курсове. Особено разширени са възможностите за изучаване на чужди езици по избор. Допълнителна квалификация може да се получи с включване в Центъра за продължаващо обучение.

СПЕЦИАЛНОСТИ В РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

№	СПЕЦИАЛНОСТ	След средно образование		След колеж
		редовно	задочно	
1	Земеделска техника и технологии	редовно	задочно	задочно
2	Мениджмънт и сервиз на техниката	редовно	задочно	
3	Промишлен дизайн	редовно		
4	Екология и техника за опазване на околната среда	редовно		задочно
5	Климатизация, хидравлика и газификация	редовно	задочно	
6	Аграрно инженерство	редовно		
7	Компютъризирано проектиране в машиностр. и уредостроенето	редовно		
8	Машиностроителни технологии и мениджмънт	редовно	задочно	задочно
9	Мениджмънт на качеството и метрология	редовно		
10	Технология на материалите и материалознание	редовно	задочно	
11	Индустриално инженерство	редовно		
12	Транспортна техника и технологии	редовно	задочно	задочно
13	Експлоатация на флота и пристанищата	редовно		
14	Технология и управление на транспорта	редовно	задочно	задочно
15	Електроенергетика и електрообзавеждане	редовно	задочно	задочно
16	Автоматика, информационна и управляваща техника	редовно	задочно	задочно
17	Електроника	редовно	задочно	задочно
18	Компютърни системи и технологии	редовно	задочно	
19	Телекомуникационни системи	редовно	задочно	задочно
20	Маркетинг	редовно	задочно	
21	Международни икономически отношения	редовно		
22	Икономика	редовно		
23	Европеистика и многостепенно управление	редовно		
24	Европеистика и глобалистика (обучение на английски език)	редовно		
25	Стопанско управление	редовно	задочно	задочно
26	Публична администрация	редовно		
27	Индустриален мениджмънт	редовно	задочно	
28	Начална уч. педагогика и чужд език (английски, немски, френски)	редовно		
29	Предучилищна и начална училищна педагогика	редовно	задочно	задочно
30	Социална педагогика	редовно		
31	Компютърни науки	редовно	задочно	
32	Информатика и информационни технологии в бизнеса	редовно	задочно	
33	Математика и информатика	редовно		
34	Български език и история	редовно		
35	Кинезитерапия	редовно		
36	Ерготерапия	редовно		
37	Медицинска сестра	редовно		
38	Акушерка	редовно		
39	Български език и чужд език (френски, английски)	редовно		
40	Електроинженерство	редовно	задочно	
41	Физика и информатика	редовно		
42	Химични технологии	редовно		
43	Биотехнологии	редовно		
44	Технология на храните	редовно		
45	Право	редовно	задочно	

До издаването на този справочник договарянето с Министерството на образованието и науката не бе приключило. В списъка на специалностите и формите на обучение са възможни промени.

ВАЖНА ИНФОРМАЦИЯ

Предварителни изпити за кандидат-студенти в Русенския университет

Русенският университет организира предварителни изпити за своите кандидат-студенти. Резултатите от тези изпити се съхраняват и, след подаване документи за кандидатстване, могат да бъдат ползвани при балообразуването като резултати от редовните кандидатстудентски изпити.

Явилите се на предварителните изпити могат да се явят и на редовните изпити.
При балообразуването се зачитат по-високите оценки.

Предварителните писмени изпити ще се проведат в **Русе, Силистра, Разград, Монтана и Плевен** както следва:

- Математика	на 16 април 2011 г. от 08:00 ч.
- История на България	на 16 април 2011 г. от 13:00 ч.
- Български език	на 17 април 2011 г. от 08:00 ч.
- Общотехническа подготовка	на 17 април 2011 г. от 13:00 ч.

Съдържанието на тестовете, начинът на провеждане и оценяване на предварителните изпити съответства напълно на описаното в този справочник.

При явяване на предварителните изпити кандидатите заплащат такси в размер на 25 лв. за един изпит и по 15 лв. за всеки следващ.

Желаещите да се явят на предварителните изпити заявяват желанието си между

04 и 13 април 2011 г.

с лична карта и квитанция за платената такса.

Заявките за участие се приемат след представяне на лична карта в Русе, филиалите на Университета в Силистра и Разград и в представителствата на Университета в различните градове:

Силистра	086/821-521	Разград	084/520-000
Монтана	0878 319 932	Шумен	0885 562 604
Велико Търново	0884 537 238	Варна	052/612-266, 602-183
Плевен	064/823 - 151	Враца	0889 323 113
Търговище	0893 473 537	Видин	0894 016 005
Стара Загора	042/681 - 277	Пловдив	032/620-001, 626-009
Добрич	058/602 - 571	Ловеч	0878 679 664

ВАЖНА ИНФОРМАЦИЯ

Оценката от държавен зрелостен изпит, положен съгласно изискванията на **чл. 24 от Закона за народната просвета** и **чл. 7 от Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план през 2008, 2009, 2010 и 2011г.**, се признава за оценка от **съответстващ** конкурсен изпит съгл. **Приложение № 6**. Ако кандидатът се яви и на конкурсен изпит, при образуването на състезателния му бал се **зачита по-високата оценка**

Признаването на оценките от държавните зрелостни изпити за оценки от съответстващ конкурсен изпит

не се отнася за кандидатстващите за специалността *Право*.

За уеднаквяване на приема по специалността *Право* във всички висши училища в страната и в съответствие с Държавните изисквания за обучението по тази специалност, при балообразуването

**се отчитат само оценките от приемните изпити,
а не оценките от държавните зрелостни изпити.**

За специалностите *Промислен дизайн*, *Кинезитерапия*, *Ерготерапия*, *Медицинска сестра* и *Акушерка* изборност на конкурсните изпити няма. За всички останали специалности кандидатите могат да избират измежду два или повече алтернативни изпита. Предпочитанията се заявяват при подаване на документите. Когато кандидатът се е явил на повече от един изпит (може и на всички), при формирането на бала **се зачита най-високата оценка**.

**Резултати от изпити, положени в други
акредитирани висши училища,**

могат да се зачетат само след първото класиране.

Удостоверенията за резултатите трябва да бъдат представени до три работни дни преди датата, определена за обявяване на класирането.

Списъкът на признатите оценки се обявява пред Учебен сектор.

Размерът на внасяната за участие в конкурса такса се определя от Министерския съвет и зависи от броя на изпитите, които кандидатът заявява при подаване на документите. Евантуално неявяване на изпит не е основание да се иска връщане на част от внесената такса.

СПЕЦИАЛНОСТИ И ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ

АГРАРНОИНДУСТРИАЛЕН ФАКУЛТЕТ

Специалност ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИИ

Специалността е предназначена за техническото осигуряване на земеделското производство. Основни насоки на специализиране при обучението и основни области за професионална реализация са:

- проектиране, конструиране и изпитване на земеделски машини и съоръжения;
- проектиране и извършване на техническа, технологическа и организационна подготовка на производството на земеделска и животновъдна продукция, ремонт и поддържане на земеделска техника;
- мениджмънт на сервизната дейност, проектиране на технологии и екипировка за ремонт и поддържане на машини и съоръжения, организация и управление на ремонтнообслужващи предприятия;
- проектиране и прилагане на технологии за производство на земеделска продукция, организиране на производството, първична преработка и съхраняване, качествяване и реализация на продукцията.

Завършилите специалността получават професионална квалификация "машинен инженер".

Специалност МЕНИДЖМЪНТ И СЕРВИЗ НА ТЕХНИКАТА

Специалността подготвя кадри в областта на диагностиката и поддържането на надеждностните показатели на машини и съоръжения в различните отрасли на промишлеността (аграрно-индустриална, транспортна, машиностроителна, преработвателна, енергетична и др.). Студентите придобиват знания за разработване и прилагане на технологии за диагностика (локализиране на откази и тяхното отстраняване, поставяне на диагнози и определяне на остатъчния ресурс на машините) и ресурсовъзстановяване. Те получават и знания в областта на мениджмънта на сервизната дейност (планиране, организиране, управление и контрол на бизнеса и на неговите ресурси в ремонтно-обслужващи фирми, сервиси и технически дилъри), по технико-икономически и маркетингови проучвания за поддържане и ремонт на техниката и по информационни технологии в бизнеса.

Завършилите специалността получават професионална квалификация "машинен-инженер" и могат да ръководят фирми, сервиси и отдели, свързани с поддържане, диагностика и ремонт на машини и съоръжения, ремонтно-дилърски предприятия, аграрно-индустриални дилъри, контролно технически центрове и научноизследователски организации.

Специалност КЛИМАТИЗАЦИЯ, ХИДРАВЛИКА И ГАЗИФИКАЦИЯ

Нова, актуална и конкурентноспособна специалност в сферата на висшето инженерно образование в България. Студентите получават широка общообразователна и общотехническа подготовка, която им позволява да се справят успешно с общотехнически и общоинженерни проблеми. Специализираната подготовка е насочена към овладяване на основни знания и умения за компетентно решаване на приложни задачи в областта на климатизацията, газификацията и

машиностроителната хидравлика. Тази подготовка се извършва в съвременни учебни лаборатории, които в по-голямата си част са обзаведени от водещи в отрасъла фирми – ERATO, RIELO и др.

Завършилите специалността могат да се реализират професионално във фирми, занимаващи се с отопление, вентилация, климатизация и газификация, както и в машиностроителни фирми, в системата на водоснабдяване и канализация, в енергетиката и др.

Специалност АГРАРНО ИНЖЕНЕРСТВО

Обучението осигурява придобиването на задълбочени и специализирани знания по растениевъдство, животновъдство и механизация на земеделието. Завършилите придобиват квалификацията “аграрен инженер” и са подготвени да прилагат съвременни технологии за производство в растениевъдството и животновъдството, както и за обработка и съхранение на земеделска продукция; да управляват различни по мащаби и характер на производството единици в земеделието; да извършват оценка и избор на земеделска техника и технологии, да извършват анализи, прогнози, маркетинг; да изпълняват контролни функции и научно-консултативно обслужване на производството, да дават експертни оценки.

Специалност ПРОМИШЛЕН ДИЗАЙН

Обучението осигурява задълбочена подготовка на специалисти-дизайнери с универсални знания и умения за дизайн - индустрията. Развива у тях способности да решават разнообразни иновативни конструкторски, ергономични и дизайнерски задачи от различните сфери на индустрията, създаване на среда – жизнена, работна и трудова, на авангардните изследвания и др. Студентите се подготвят да работят в практиката напълно самостоятелно или в екип (фирма) като водещи творчески личности от по-високо йерархично ниво, като лидери при проектирането, реализацията, мениджмънта и бизнеса в областта на дизайна и другите креативни индустрии. Завършилите специалността получават професионална квалификацията „инженер-дизайнер”.

За повече информация: <http://www.id-bg.org>

Специалност ЕКОЛОГИЯ И ТЕХНИКА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Обучението осигурява подготовка за формиране на технически, технологични и организационни решения, разработване на концепции за управление опазването от замърсяване на въздуха, водите и почвата. Изучават се екология, биология, химия, физика, математика и информатика, необходими за познаване на природните обекти и явления, както и за анализ на замърсяванията на околната среда. Дисциплини като техника и технологии за пречистване, за обработката на твърди отпадъци, опазването от шум и вибрации, от лъчения, индустриална и екологична безопасност, опасни материали, технологии и отпадъци и други позволяват придобиване на знания по техническите и технологични методи и средства за опазване на околната среда.

МАШИНОТЕХНОЛОГИЧЕН ФАКУЛТЕТ**Специалност МАШИНОСТРОИТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ И МЕНИДЖМЪНТ**

Специалността е най-универсалната в професионалната област “Техника и технологии”, тъй като осигурява широка инженерна подготовка за машиностроителното производство на металообработващи, металорежещи, дървообработващи, селскостопански, строително-пътни, текстилни, енергийни и транспортни машини; военна, екологична и битова техника; машини и съоръжения за химическата и хранително-вкусовата промишленост и др. Учебният процес е изграден по модела на водещи европейски университети.

Получаваната подготовка по мениджмънт дава възможност за реализация на завършилите специалността като ръководители и организатори на машиностроително производство, способни да избират управленски стратегии и съставят бизнес-планове за бъдеща дейност.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионалната квалификация “машинен инженер”.

Специалност КОМПЮТЪРИЗИРАНО ПРОЕКТИРАНЕ В МАШИНОСТРОЕНЕТО И УРЕДОСТРОЕНЕТО

Студентите получават фундаментална подготовка по проектиране, конструиране, изпитване и поддържане на съвременни машини и съоръжения, уреди, устройства за автоматизация, оптични и мехатронни системи. Обучението се базира на модерни CAD/CAM/CAE системи и дава възможност за бързо адаптиране към изискванията на пазара за инженерни кадри в едно от двете направления:

- общо машиностроене
- уредостроене

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация “машинен инженер”

Специалност МЕНИДЖМЪНТ НА КАЧЕСТВОТО И МЕТРОЛОГИЯ

Специалността е създадена на базата на сътрудничество в рамките на проект *EuroQLIO* с *Университета “Анри Поанкаре”* в Нанси, Франция и с *Политехническият университет* в Букурещ, Румъния.

Съобразена е със световните тенденции и се основава на съвременни форми на обучение. Придобиват се знания по: контрол и мениджмънт на качеството, метрология и метрологично осигуряване, индустриална логистика, информационни технологии в метрологията и качеството, обща инженерна подготовка, професионален и бизнес английски език, мениджмънт на персонала, бизнес-комуникации и др.

Съществена част от обучението по специалността е сериозната му практическа насоченост, която се изразява в стажове във фирми и индивидуална преценка на перспективите в професията. След първи курс студентите имат възможност да участват в обмен по програма Еразъм в университетите-партньори и да провеждат стаж във френски и румънски фирми.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионалната квалификация "инженер по мениджмънт на качеството" с възможност за получаване на диплома и от университетите "Анри Поанкаре" в Нанси и Политехническият университет в Букурещ.

Специалност ИНДУСТРИАЛНО ИНЖЕНЕРСТВО

Специалността е създадена благодарение на международен проект и сътрудничество с *Нотингам Трент Юнивърсити - Англия*. Обучението включва съвместно изучаване на електротехника, електроника, материалознание, машинознание, технологии, мениджмънт, маркетинг и комуникации. Студентите се подготвят за производството и експлоатацията на машини и системи с електронно управление, битова техника, медицинска техника и други направления, изискващи съчетание на знанията и уменията на машинния и електронния инженер.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионалната квалификация "индустриален инженер".

Специалност ТЕХНОЛОГИЯ НА МАТЕРИАЛИТЕ И МАТЕРИАЛОЗНАНИЕ

Специалността дава фундаментална подготовка в областта на материалите и технологиите за тяхното получаване и обработване. Осигурени са възможности за засилено езиково и компютърно обучение, както и за свободен избор на специализиращи дисциплини. Учебният процес се провежда в учебноизследователски лаборатории със съвременна материална база, в някои отношения уникална не само за страната, но и в европейски мащаб. Специалността позволява многоцелева реализация и адаптиране към изискванията на пазара за инженери като експерти по анализа, подбора, оценката и обработването на материалите във фирми, лаборатории и държавни организации.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация "инженер-технолог".

Придобилите образователно-квалификационната степен "бакалавър" по тези специалности могат да продължат обучението си в магистърски програми за придобиване на степента "магистър-инженер".

ФАКУЛТЕТ ЕЛЕКТРОТЕХНИКА, ЕЛЕКТРОНИКА И АВТОМАТИКА**Специалност ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА И ЕЛЕКТРООБЗАВЕЖДАНЕ**

Студентите придобиват знания в областта на производството, разпределението и потреблението на електрическата енергия в държавния и частния сектор, а така също по мениджмънт, електронна и компютърна техника. Обучението се извършва по учебни планове, близки до ползваните във водещи западноевропейски университети. То осигурява образователно-квалификационната степен "бакалавър", с професионалната квалификация "електроинженер" и дава възможност за добиване на квалификационна група по електробезопасност.

Завършилите специалността могат да работят в системата на Министерството на енергетиката, Националната електрическа компания и енергийните отдели на всички държавни и частни предприятия от промишлеността, селското стопанство, транспорта, строителството, в проектантски организации, научноизследователски институти, учебни заведения и др.

Специалност КОМПЮТЪРНИ СИСТЕМИ И ТЕХНОЛОГИИ

Учебният план на специалността е разработен в сътрудничество с водещи университети от цяла Европа и е съобразен със световните тенденции в областта на информационните и комуникационните технологии.

Учебните лаборатории са обзаведени със съвременни компютри, свързани в локална мрежа, която е част от глобалната мрежа на университета. Осигурен е бърз и неограничен достъп до интернет. Част от компютрите са мултимедийни, а други са превърнати в мощни системи за проектиране и тестване. Катедра Компютърни системи и технологии е инициатор и координатор на първата Виртуална Европейска катедра по компютинг. Има сключени 20 двустранни споразумения за обмен на студенти с университети от 14 страни на Европа.

Завършилите специалността придобиват квалификацията "Компютърен инженер" и могат да работят във фирми, в които се занимават основно с проектиране, реализиране, експлоатация и поддръжка на нови компютърни системи, внедряване на съвременни компютърни технологии и др.

Специалност ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННИ СИСТЕМИ

Курсът на обучение по специалността дава знания и умения, формира нагласа за самостоятелна работа, гарантира бърза адаптация в съвременните телекомуникационни системи. Акцентира се върху цифровите високоскоростни технологии и мрежи, които са основи на глобалното информационно общество.

При разработката на учебните планове за специалността е ползван опитът на водещи европейски университети, с които се поддържа трайно сътрудничество и обмен на студенти и преподаватели. В курса на следване се дава възможност на всеки студент да се обучава един семестър в Европейски университет със средства от програма Еразъм. Участието в международни проекти позволи цялостно модернизиране на учебната и лабораторната база на специалността. Оборудването в лабораториите е на световни лидери в телекомуникациите, между които CISCO, SIEMENS, LUCENT, NOKIA, TEXAS INSTRUMENTS, NATIONAL INSTRUMENTS и др.. Обучението по специалността се провежда от преподаватели, непрекъснато повишаващи квалификацията си по международни програми в чужбина.

Студентите получават подготовка с широк профил, гарантираща успешна професионална реализация у нас и в чужбина. Завършилите специалността придобиват квалификация "инженер по телекомуникации" и могат да работят във всички области на информационните и телекомуникационните технологии: в т. ч. компютърни мрежи и мрежови технологии за предаване на информация, мобилни клетъчни радиомрежи и системи, системи и технологии за телевизионно и радиоразпръскване, сателитни телекомуникационни системи, мултимедийни технологии, системи за сигурност и други комуникационни системи.

Специалност **АВТОМАТИКА, ИНФОРМАЦИОННА И УПРАВЛЯВАЩА ТЕХНИКА**

Специалността е съвременна, перспективна и широкопрофилна, с приложение в различни области на индустрията, комуникациите, транспорта и др.

Студентите имат възможност да специализират в две основни направления:

- Информационна техника и технологии, основаващи се на съвременни компютърни средства и системи с изкуствен интелект;
- Управляваща техника и компютърни системи за управление.

Обучението се провежда от висококвалифицирани преподаватели, периодично повишаващи квалификацията си в европейски университети по различни международни програми. Специалността разполага със съвременно обзаведени лаборатории, оборудвани със съдействието на водещи в областта фирми. Учебните планове и програми съответстват на съвременните изисквания и европейските стандарти. Студентите имат възможност да провеждат част от обучението си в различни европейски университети. Завършилите тази специалност могат успешно да се реализират в различни сфери на производството и управлението.

Специалност **ЕЛЕКТРОНИКА**

Учебните планове и програми на специалността са съобразени с изискванията на европейските стандарти и са разработени в тясно сътрудничество с наши и чуждестранни технически висши училища.

Обучението осигурява фундаментални инженерни познания и основни знания в професионалното направление, включващи задълбочено изучаване на: математика, физика, електротехника, електроника, общоинженерни дисциплини, чужди езици и други. Специализиращата подготовка включва изучаването на: аналогова, цифрова и микропроцесорна схемотехника, електромеханични и токозахранващи устройства, теория на електронните схеми, микроелектроника, конструиране и технология на електронна апаратура, измервания в електрониката, автоматизация на проектирането в електрониката, електронни устройства за контрол и управление, оптоелектроника и лазерни устройства в промишлеността и др. Профилиращата подготовка се осигурява чрез свободен избор на група дисциплини в областта на радио и телевизионната техника и промишлената електроника, глобалните информационни технологии, планиране на експеримента и научните изследвания, компютърни системи за измерване, управление на електромеханични системи, мултимедии и други, които дават много добра основа за бърза реализация у нас и в чужбина.

Придобилите образователно-квалификационната степен "бакалавър" по горните специалности могат да продължат обучението си в магистърски програми за придобиване на степента "магистър-инженер".

ТРАНСПОРТЕН ФАКУЛТЕТ

Специалност **ТРАНСПОРТНА ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИИ**

Специалността осигурява професионална подготовка за широк кръг дейности в областта на транспорта и транспортното машиностроене, включващи проектирането, производството, експлоатацията, диагностиката, изпитването, техническото обслужване и ремонта на двигателите с вътрешно горене, автомобили, трактори, кари и ЖП техника. Изучават се също основите на технологията и организацията на транспорта и безопасността на движението. В последните три семестра обучението може да се задълбочи в някои от следните области:

- *двигатели с вътрешно горене;*
- *транспортна техника.*

Професионалната подготовка позволява реализация в автомобилни заводи; транспортни фирми, занимаващи се с експлоатация и ремонт на автомобили, трактори, кари и ЖП техника; сервиси за диагностика, обслужване и ремонт на автомобили; представителства на фирми за продажба на автомобили, авточасти и сервизна техника; пунктове за годишни технически прегледи.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация "машинен инженер".

Специалност **ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ФЛОТА И ПРИСТАНИЩАТА**

Специалността осигурява общоинженерна подготовка и специална, включваща изучаване на стокозна-ние, транспортна логистика, пристанищни технологии, транспортна техника, теория и устройство на пристанищата, пристанищна механизация, морско право, мениджмънт и маркетинг на транспорта, английски език и др.

Придобива се образователно – квалификационна степен "бакалавър" с професионална квалификация "инженер по транспорта".

Завършилите се подготвят за производствено техническа, експлоатационна и ръководна дейност в областта на пристанищата, пристанищните съоръжения, плавателни съоръжения, техниката за изследване на ресурсите на водните басейни и търговската експлоатация на пристанищата и флота. Те могат да се реализират във фирми занимаващи се с водни превози, в пристанища, брокерски, агентски, чартърни фирми.

Специалност **ТЕХНОЛОГИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА ТРАНСПОРТА**

Специалността осигурява широкопрофилна професионална подготовка за широк кръг дейности в областта на автомобилния, ЖП и водния транспорт, включващи: техниката и технологиите за превоз на товари и пътници; планирането, организацията и управлението на транспортните процеси; мениджмънта и маркетинга в транспорта; структурата и функционирането на европейския транспортен пазар; организацията и управлението на международните превози; спедицията и логистиката; поддържането и ремонта на транспортна техника; организацията, управлението и безопасността на движението; планирането и проектирането на транспортни системи и комуникации; информационните системи в транспорта; финансовата и счетоводната дейност, транспортното и търговското право и др. Обучението по специалността е съобразено с европейските стандарти в транспорта.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация "инженер по транспорта".

Придобилите образователно-квалификационната степен "бакалавър" по тези специалности могат да продължат обучението си в магистърски програми за придобиване на степента "магистър-инженер".

По време на следването студентите от Транспортния факултет имат възможност да придобият допълнителна професионална квалификация за водачи на МПС категории В, С, тракторист-машинист и инструктор за обучение на водачи на МПС.

ФАКУЛТЕТ БИЗНЕС И МЕНИДЖМЪНТ

Във факултета се подготвят специалисти с висше образование, като четиригодишното обучение осигурява образователно-квалификационната степен "бакалавър".

Специалност   **МАРКЕТИНГ**

Студентите получават солидна икономическа подготовка, знания и умения за: методологията, методиката и видовете маркетинг; организираните пазари; разработването на маркетингови стратегии и планове за развитие; адаптирането на най-ефективната за конкретния индустриален бизнес маркетингова концепция; използването на съвременни методи и техники за маркетингови проучвания и анализи; развитие и формирането на нови потребности чрез рекламата, методите за стимулиране на продажбите и др. Завършилите тази специалност придобиват професионална квалификация "икономист" и могат да работят във фирми от частния и държавен сектор като съветници, експерти и консултанти.

Специалност   **МЕЖДУНАРОДНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ**

Бакалавърската програма по специалността осигурява знания, умения и ценности, които позволяват на завършилите студенти да се кандидатира за длъжности към организации и институции от държавния и частния сектор, опериращи в международна среда, да създават и ръководят собствен бизнес, да работят като експерти и консултанти в сферата на международното икономическо сътрудничество. Обучението включва подготовка по микро-, макро- и световна икономика, международен бизнес и финанси, управление и маркетинг, комуникационен мениджмънт, чужди езици, информационни технологии и др. Дипломираните бакалаври придобиват професионалната квалификация "икономист".

Специалност   **ИКОНОМИКА**

Бакалавърската програма по специалността осигурява знания, умения и подготовка по фундаменталните и функционални икономически дисциплини за нуждите на стопанската практика, публичната администрация и третия сектор.

До пети семестър включително учебните дисциплини са същите като при специалностите Маркетинг и МИО, различията са в засилване на фундаменталните и функционалните дисциплини, като обща теория, финанси, кредит, застраховане, счетоводство, екология, икономическа политика.

Завършилите с квалификация бакалавър по икономика могат да работят в бизнес - организации, държавни институции, организации с нестопанска цел, т.е. да се реализират успешно във всички отрасли на народното стопанство на всяко равнище - фирмено, регионално, национално, европейско.

Бакалаврите, завършили тази специалност могат да завършат всяка магистърска степен в областта на икономиката и управлението.

Специалност   **ЕВРОПЕИСТИКА И МНОГОСТЕПЕННО УПРАВЛЕНИЕ**

Мултидисциплинарната бакалавърска програма по Европеистика и многостепенно управление осигурява на студентите знания, умения и ценности, които разкриват възможности за кариера към структури от публичната администрация, бизнес сектора и неправителствените организации, функциониращи в условията на многостепенно управление в Европейския съюз, осъществяващи европейско сътрудничество и/или работещи по европейски проекти в разширяващите се сфери на политиките на Европейския съюз.

Студентите изучават дисциплини от следните тематични области: Европейска интеграция (политически, икономически, правни и културни аспекти) и многостепенно управление в ЕС, Икономика и мениджмънт, Приложна и межкултурна комуникация, чужди езици; информационни технологии; изследователски методи и др.

Специалност ЕВРОПЕИСТИКА И ГЛОБАЛИСТИКА (на английски език)

Европеистика и глобалистика е мултидисциплинарна специалност, която обединява знания, умения и компетенции в тематичните области Европейска интеграция и Глобални отношения. След интензивно изучаване на английски или немски език през първата година, студентите изучават на английски език следните модули от дисциплини: Европейска интеграция, Глобализация и глобални отношения, Икономика и мениджмънт, Мениджмънт на интеркултурната комуникация, Китайски език и култура, респективно Български език и култура за чуждестранните студенти.

Завършилите специалността могат да се реализират в организации и институции, опериращи в международна среда, в отдели по международно сътрудничество, като експерти и консултанти по европейски и международни проекти и др.

Специалност СТОПАНСКО УПРАВЛЕНИЕ

Завършилите тази специалност придобиват знания и умения за: разработване на стратегии за развитие на бизнеса, иновационна политика, прогнози и планове; изграждане и прилагане на ефективни управленски структури и технологии; методи и техники за вземане на стопански решения; организиране, координиране и мотивиране на персонала; контрол, анализ и регулиране на бизнеса; работа с програмни продукти за бизнес дейности. Те придобиват професионалната квалификация "бакалавър по стопанско управление" и могат да работят като мениджъри на всички равнища или специалисти в отдели по маркетинг, снабдяване, борси, като бизнес-референти на фирми, независимо от големината и от предмета на дейността им.

Специалност ПУБЛИЧНА АДМИНИСТРАЦИЯ

В специалност Публична администрация се подготвят висококвалифицирани специалисти и ръководители за системата на държавната администрация и местното самоуправление при съобразяване с европейските стандарти. Студентите получават знания по мениджмънт и информационни технологии, управление на регионалното развитие, европейския опит по прилагане на принципите и методите на съвременната организация на държавното управление, разработване на статuti, нормативи и правила за усъвършенстване управлението на организациите от публичния сектор, управление на проекти и програми за европейските фондове и др.

Развивайки умения за творческо тълкуване и стриктно прилагане на държавното и европейското законодателство, подготвените специалисти намират професионална реализация в дирекции, отдели, сектори и звена на държавната и местната администрация като ръководители, специалисти, сътрудници, консултанти.

Завършилите бакалавърската степен на специалността могат да продължат обучението си в магистърската програма Мениджмънт на регионалното развитие, стартирала преди три години с финансовата подкрепа на държавния департамент на САЩ.

Специалност ИНДУСТРИАЛЕН МЕНИДЖМЪНТ

Обучението осигурява комплексна подготовка, знания и умения по следните основни направления: икономика, право, маркетинг, финанси и счетоводство, бизнес планиране и проектиране, мениджмънт на производството, иновациите и персонала, системи за качество, логистичен мениджмънт, информационни технологии, засилено чуждоезиково обучение, както и избираема верига от инженерни технологии с насоченост към машиностроенето, електротехниката или софтуерното инженерство. Завършилите специалността придобиват професионална квалификация "инженер-мениджър". Те намират успешна реализация като ръководители на малки и средни фирми, организатори на производство, служители в отделите по кредитиране и оценка на активи в банковия и застрахователния сектори, в публичната администрация, в консултантски и инженерингови фирми.

ФАКУЛТЕТ ПРИРОДНИ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЕ**Специалност КОМПЮТЪРНИ НАУКИ**

Обучението осигурява комплексна подготовка, знания и умения на специалисти в областта на компютърните науки. Учебният план отговаря на съвременните изисквания на софтуерната индустрия. Завършилите специалността придобиват професионална квалификация "бакалавър по компютърни науки". Усвояването на основите на информатиката, програмирането, информационните технологии, базовите средства за моделиране и управление на сложни изчислителни системи е добра основа за изграждането им като специалисти, създаващи и използващи софтуер в различни области. В процеса на обучение се придобиват и уменията за конфигуриране на компютърни системи и софтуер, за работа в компютърни мрежи и за администрирането им. Завършилият специалността може да се реализира при разработване и използване на компютърни приложения и технологии във фирми, чието производство е базирано на високотехнологична основа, банки, застрахователни дружества, институти, лаборатории, центрове за информационно и компютърно обучение и други.

Специалност ИНФОРМАТИКА И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ В БИЗНЕСА

Подготвят се специалисти с висша квалификация по информатика и информационни технологии за нуждите на бизнеса, държавната и местната администрация и други организации. Студентите от специалността придобиват знания за съвременните езици и среди за програмиране, за проектиране и изграждане на информационни системи за нуждите на мениджмънта, за съвременните принципи, методи и средства за изследване, оценяване и усъвършенстване на управленската практика. Завършилите могат да се реализират като приложни програмисти, администратори на бази от данни, системни администратори, специалисти по създаване на софтуерни технологии в административно-управленската, планово-прогнозната и финансово-счетоводната дейности. Могат да работят като мениджъри на информационни звена, на информационно-обслужващи фирми, консултанти, съветници и сътрудници в областта на информационните технологии и управлението на бизнеса.

Специалност МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА

Професионалната-квалификация "учител по математика и информатика" се придобива с четиригодишен курс на обучение. Осигуряват се основни знания по математическите, компютърните и естествените науки. Учебният процес по специалността осигурява задълбочени познания в областта на математиката и информатиката така, че завършилите да могат да работят не само като учители в средните училища, но и навсякъде, където се прилагат математическите и компютърните науки: фирми, банки, застрахователни дружества, институти, лаборатории и др.

Специалност БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ИСТОРИЯ

Завършилите придобиват образователно-квалификационна степен "бакалавър" с професионална квалификация "учител по български език и литература и по история".

Завършилите тази специалност могат да осъществяват учебна, научнометодическа и организационно-управленска дейност в системата на образованието, в методически и културно-просветни структури; да работят в музеи, архиви, краеведски отдели и библиотеки, като екскурзоводи в туристически компании. Те могат да изпълняват и дейности в различни сфери на общественно-икономическия живот, за които се изисква висше педагогическо образование.

Специалност   **НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА И ЧУЖД ЕЗИК (НУПЧЕ)**
(английски, немски, френски)

Завършилите тази специалност придобиват образователно-квалификационна степен "бакалавър" и професионална квалификация "учител". Те са подготвени да работят като преподаватели по чуждоезиково обучение в началния етап на СОУ - нова и много търсена професия, призвана да осигури твърде нужната за съвременния свят езикова подготовка на младото поколение. Завършилите могат да работят и като ръководители на държавни и частни специализирани училища, методисти, домашни възпитатели. Те могат да заемат всички длъжности, изискващи висше педагогическо образование.

Специалност   **ПРЕДУЧИЛИЩНА И НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА (ПНУП)**

По време на обучението за придобиване на образователно-квалификационната степен "бакалавър" и професионална квалификация "детски и начален учител" студентите получават задължителния минимум от фундаментални, общопедагогически и специални знания с подчертана приложна насоченост в областта на предучилищното възпитание и учебно-възпитателната работа в началните класове. Дипломираните се по специалността могат да работят като педагози, детски или начални учители, методисти, ръководители на държавни и частни специализирани предучилищни заведения, както и да заемат всички длъжности, изискващи висше педагогическо образование.

Притежаващите образователно-квалификационна степен "бакалавър" по специалностите *Предучилищна и начална училищна педагогика, Начална училищна педагогика и Предучилищна педагогика*, могат да продължат образованието си чрез задочно обучение за придобиване на магистърска степен по обединената специалност *Предучилищна и начална училищна педагогика*.

Специалност   **СОЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА**

Обучението на бъдещите специалисти създава възможност за придобиване на знания по педагогика, психология, социология, право, медицина, информационни технологии и професионално-практическа подготовка. Те са основа за разгръщане на специфични и широкоспектърни професионално-трудови умения за педагогическа дейност с деца, подрастващи и възрастни.

Дипломираните в специалността могат да работят като социални педагози в интернати, пансионни, социални домове (домове за сираци, за деца и юноши, лишени от родителска грижа, домове за деца с психофизически нарушения, домове за възрастни), в "Социални грижи" към кметствата. Социален патронаж, бюрата по труда, в детските педагогически стаи (след допълнителна квалификация), в Социално педагогически центрове, като социален педагог в структурата на управленските органи (Министерство на труда и социалната политика, Министерство на здравеопазването, Министерство на вътрешните работи) и в неправителствени организации.

След успешно завършване те получават образователно-квалификационна степен "бакалавър" и професионална квалификация "социален педагог". При определени условия могат да продължат обучението си за придобиване на ОКС "магистър-педагог".

ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Специалност   **ПРАВО**

Обучението се организира в съответствие с единните държавни изисквания за придобиване на висше образование за специалността "Право".

По време на обучението се формират следните професионални знания и практически умения: теоретични основи и базисни принципи за възникване и използване на правото като нормативна система за управление на обществените отношения, теоретични знания за правните институти и приложението им в правната практика, методологически основи за организационното развитие на правната система и правните институти, знания и умения за съвременните управленски технологии, нормативно регулиране на обществото, специфични знания и умения в областта на правотворчеството, тълкуването и прилагането на правните норми, способности за практическо решаване на правни спорове и казуси, моделиране на правни отношения, умения за използване на информационна техника в правоприлагането.

Завършилите образованието си по специалността получават диплома за образователно-квалификационната степен "магистър" с професионална квалификация "юрист", като придобиват правоспособност след стаж, организиран в съответствие със Закона за съдебната власт.

Сфери на професионална реализация на дипломираните се по специалността са органите на правотворчеството и правораздаването, органите на държавната власт и държавното управление, икономическия живот и фирмената администрация, научната и културната област, синдикалните и трудовите отношения, политическите дейности и партии.

ФАКУЛТЕТ ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ**Специалност КИНЕЗИТЕРАПИЯ**

Завършилите 4-годишен срок на обучение придобиват образователно-квалификационна степен "бакалавър" с професионална квалификация "кинезитерапевт". Курсът на обучение включва фундаментални, медико-биологични, специални и спортно-методически дисциплини и практическа подготовка чрез ежеседмична учебно - клинична практика, летен и преддипломен клиничен стаж.

Кинезитерапевтите са аналитични специалисти в областта на здравеопазването, които изследват и оценяват различни проблеми, отнасящи се до функционалното състояние на човека и определяне на рехабилитационния му потенциал. В техните компетенции е разработването и провеждането на кинезитерапевтични програми за клинично диагностицирани от лекар заболявания, неразположения и травми. Те могат да извършват профилактична, терапевтична и рехабилитационна дейност в държавни и частни клиники, рехабилитационни центрове, санаториуми, профилакториуми, климатични училища, хотели, курортни селища, фитнес-центрове, спортни диспансери, клубове за професионален и аматьорски спорт, учебно-спортни бази и центрове.

Придобилите образователно-квалификационна степен "бакалавър" могат да продължат обучението си в магистърска програма с продължителност 2 семестъра в редовна и 3 семестъра в задочна форма.

Специалност ЕРГОТЕРАПИЯ

Предлаганата бакалавърска програма е първата в страната, която подготвя специалисти с професионална квалификация "ерготерапевт". Курсът на обучение включва комплексна подготовка в областта на медико-биологичните, психосоциалните и специални ерготерапевтични дисциплини и стимулира творческите способности и изяви на студента. Учебният план е разработен чрез съвместен проект с Европейската мрежа по Ерготерапия във висшето образование (ENOTHE) в съответствие с най-новите световни и европейски стандарти за обучение. Осигурени са възможности за обмен на студенти и преподаватели с водещи европейски висши училища. Владееенето на английски език представлява предимство в процеса на обучение.

Основният принос на Ерготерапията се изразява във формиране на достъпна и подкрепяща физическа и социалноикономическа среда, осигуряваща възможности за пълноценна трудова и личностна реализация на всички граждани в съответствие със специфичните им възможности и потребности. Тя има за цел осигуряване на максимална самостоятелност и независимост на лица с физически, умствени и емоционални отклонения чрез развиване, възстановяване, поддържане или промяна в ежедневиите им умения за самообслужване и трудова дейност, както и чрез адаптиране на домашната, училищна и работна среда за компенсиране на трайно увредени функции. Завършилите специалността имат широки възможности за професионална реализация в болници, (психиатрични) клиники, дневни и рехабилитационни центрове, програми за домашни и общински грижи, старчески домове, специални и масови училища, центрове за професионално обучение, в промишлени предприятия, застрахователни компании за оценка на възможността за реинтеграция, производители на технически помощни средства, общински служби. Много ерготерапевти в Европа работят като консултанти, преподаватели, инструктори и в частна практика.

Специалност: **АКУШЕРКА**

Обучението отговаря на съвременните постижения на акушеро-гинекологичната наука и практика, здравните грижи, както и на европейските стандарти. Учебният план на специалността е разработен в съответствие с новите Единни държавни изисквания. Учебните лаборатории са обзаведени според съвременните изисквания през 2010 година и са снабдени с компютри, осигуряващи непрекъснат достъп до интернет и локалната мрежа на Университета.

Бъдещата акушерка се подготвя отлично да прилага сестринските и акушерските грижи, да владее до съвършенство техническите манипулации, както и уменията за комуникация с пациента и неговото семейство.

Обект на акушерския труд преди всичко е жената - гинекологично болна, бременна или родилка, както и новороденото и семейството му. Завършилите специалността Акушерка получават право да работят в акушеро-гинекологични заведения и звена на лечебно-профилактичната мрежа (АГ-отделения и кабинети, отделения за анестезиология, реанимация и интензивно лечение, кабинети за социално-правна помощ на майчинството и детството); генетични консултативни кабинети, АГ отделения и кабинети при други специализирани здравни заведения; центрове за семейно планиране, бално-санаториални и курортни центрове.

Специалност: **МЕДИЦИНСКА СЕСТРА**

Обучението се провежда по съвременни учебни планове, включващи общомедицински клинични специални и хуманитарни дисциплини, като нивото му отговаря на националните и европейски стандарти. Осъществява се от висококвалифицирани преподаватели.

Теоретичната подготовка се осъществява чрез задължителни, избираеми и факултативни учебни дисциплини под формата на лекции, семинари, практически упражнения и самостоятелна работа. Клиничната подготовка се реализира чрез клинична практика и преддипломен стаж.

Дейността на медицинската сестра е насочена към здравна промоция, поддържане, лечение и възстановяване и грижи за здравето на личността. Завършилите специалността получават право да работят в заведенията за болнична помощ, в извънболнични заведения, самостоятелно или в екип. Придобитите теоретични знания и практически умения позволяват на медицинската сестра да работи в различни сектори на системата на здравеопазването: специализирани лечебни заведения, санитарно-курортни заведения, научноизследователски медицински институти, детски заведения, отделения за новородени, профилакториуми, детски заведения за отглеждане и възпитание, училищни кабинети, старчески домове и други социални заведения. Дипломираните намират успешна реализация в страната и чужбина.

ФИЛИАЛ НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ В СИЛИСТРА**Специалност БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЧУЖД ЕЗИК (френски, английски)**

Специалностите Български език и френски език, Български език и английски език са със срок на обучение четири години. Завършилите придобиват образователно-квалификационната степен “бакалавър” с професионална квалификация “учител по български език и литература и по съответния чужд език и литература”.

Завършилите тези специалности могат да осъществяват учебна, научнометодическа и организационно-управленческа дейност в системата на образованието, в методически и културно-просветни структури, в центрове за работа с деца, езикови школи. Те могат да изпълняват и дейности в различни сфери на обществено икономическия живот, за които се изисква добро владение на съответния чужд език или висше педагогическо образование.

Специалност ФИЗИКА И ИНФОРМАТИКА

Специалността е със срок на обучение четири години. Завършилите придобиват образователно-квалификационна степен “бакалавър” и професионална квалификация “учител по физика и по информатика”. Знанията и практическите умения, придобити в курса на обучението дават необходимата подготовка за преподавателска дейност, както и за работа в други сфери, изискващи компетентност в областта на физическите науки и компютърните технологии.

Завършилите специалността могат да заемат и длъжности, изискващи педагогическа квалификация в различни организационно-управленски, методически, културно-просветни и социални структури.

Специалност ЕЛЕКТРОИНЖЕНЕРСТВО

Учебните планове и програми за специалността съответстват на съвременните изисквания и европейски стандарти. Акцентът на обучението се поставя върху обща широкопрофилна инженерна подготовка и основни знания за професионално направление Електротехника, електроника и автоматика. Профилиращата подготовка в областта на електроснабдяването, електрообзавеждането, информационните технологии, автоматизацията на процесите и електрониката се осъществява, чрез свободен избор на група дисциплини, включени в последните два семестъра на учебния план.

Завършилите специалността придобиват образователно-квалификационна степен “бакалавър”, с професионална квалификация “електроинженер”. Широкопрофилната подготовка и специализирана квалификация им позволява да се справят с експлоатационни проблеми както в електрическите инсталации, така и в системите за автоматизация на производствените процеси и в електронната техника, както и да се реализират като специалисти или ръководители в предприятия от всички области на икономиката, селското стопанство и в сферата на услугите.

Русенският университет провежда
във Филиала в Силистра редовно обучение и по специалността
Транспортна техника и технологии.

ФИЛИАЛ НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ В РАЗГРАД

Срокът на обучение е четири години. Подготвят се специалисти за нуждите на химическата, силикатната, парфюмерийно-козметичната, фармацевтичната, хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост.

Завършилите придобиват образователно-квалификационна степен “бакалавър” с професионална квалификация инженер.

Специалност   **ХИМИЧНИ ТЕХНОЛОГИИ**

В тази специалност студентите изучават органични и неорганични химични технологии, в това число технология на силикатните и труднотопимите неметални материали, на водата, фармацевтичните и парфюмерийно-козметичните технологии, технологии на органичния синтез и други. Завършилите получават професионална квалификация инженер-химик и могат да работят в производствено – технологични, проектно-конструкторски и изследователски звена на химическата промишленост и други сектори, чийто предмет на дейност е свързан с химичния контрол и анализ. Те са подготвени да заемат ръководни длъжности на различен нива в предприятия, фирми и институции, имащи за предмет на дейност посочените химични производства.

Специалност   **БИОТЕХНОЛОГИИ**

По време на обучението си студентите получават знания по микробиология, биохимия, екология, основните биотехнологични производства и др. Завършилите получават професионална квалификация инженер по биотехнологии и са подготвени да упражняват технологична, контролно-аналитична и организационно-управленска дейност в областта на производството на антибиотици, ензими, въглехидрати, алкохоли, органични киселини и други.

Могат да се реализират като технолози, специалисти и ръководители на производствени сектори, лаборатории, изследователски сектори в производствени фирми и институти, имащи дейности в областта на биотехнологиите.

Специалност   **ТЕХНОЛОГИЯ НА ХРАНИТЕ**

Специалността дава възможност на студентите да получат задълбочена подготовка по технология на храните (мляко, месо, консерви, хляб, сладкарски изделия, растителни мазнини и др.). Завършилите получават професионална квалификация инженер по технология на храните и могат да се реализират във всички сфери на хранително-вкусовата промишленост, като могат да заемат ръководни длъжности на различен нива в съответните предприятия, институции и контролни органи. Те са особено подходящи за малки предприятия и фирми, използващи съвременни технологии в производството на храни.

П Р А В И Л А

за приемане на студенти в Русенския университет за учебната 2011/2012 година

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. (1) Правилата за приемане на студенти в Русенския университет за учебната 2011/2012 година се основават на приетата от Министерския съвет *Наредба за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Република България и Закона за висшето образование.*

(2) Правилата за приемане на студенти важат за български граждани, за чуждестранни граждани и за лица с двойно гражданство (едното от които е българско).

(3) Местата за приемане на студенти се обявяват по специалности, по категории (жени и мъже) и по форма на обучение (редовна, задочна и дистанционна).

Чл. 2. Приемането на студенти в Русенския университет се извършва:

1. чрез конкурсни изпити;

2. чрез конкурс по документи за завършилите колежи и желаещи да постигнат образователно-квалификационната степен “бакалавър” по същата или сродна специалност и за кандидатите, притежаващи образователно-квалификационните степени “бакалавър” или “магистър” и желаещи да завършат второ висше образование.

II. УСЛОВИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

Чл. 3. (1) За всички специалности и форми на обучение в Русенския университет могат да кандидатстват лица, които притежават диплома за завършено средно образование, даващо им право да продължат обучението си във висше училище.

(2) За специалност **Кинезитерапия** не могат да кандидатстват лица, страдащи от тежки заболявания на сърдечносъдовата и дихателната системи, тежки неврологични и психически заболявания, увреждания на опорно-двигателния апарат, очни заболявания без възможност за корекция на зрението.

(3) За специалностите **Медицинска сестра** и **Акушерка** и за всички педагогически специалности не могат да кандидатстват лица, страдащи от тежки неврологични, психически, некомпенсирани сърдечносъдови заболявания, както и лица с некомпенсирани увреждания на опорно-двигателния апарат, с разстройства в цветоусещането, слуха и говора.

(4) Кандидатите за специалността **Международни икономически отношения** е желателно да са завършили езикова гимназия или средно училище със засилено изучаване на английски, немски или френски език, а кандидатите за специалностите **Европеистика и многостепенно управление** и **Европеистика и глобалистика (на английски език)** - със засилено изучаване на английски или немски език.

Чл.4. (1) В заявлението по образец кандидат-студентите могат да включат всички желани специалности, за които имат право да кандидатстват, като ги подредят в реда на предпочитанията си. Удовлетворяването на желанията им се извършва в съответствие с постигнатия от тях бал, като при това се цели удовлетворяване на колкото е възможно по-предно тяхно желание.

(2) Притежаващите висше образование могат да кандидатстват за повишаване на образователно-квалификационната степен в същата или сродна специалност (за завършилите колеж) или за придобиване на второ висше образование (за притежаващите

образователно-квалификационните степени “бакалавър” или “магистър”) само в **задочната или дистанционната форма на обучение**. Обучението се извършва по индивидуален план на обучение, съставен на базата на положените изпити, които могат да бъдат признати, съгласно учебния план за съответната специалност. Целесъобразно е преди подаване на документите кандидатите задълбочено да се запознаят с *Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени “бакалавър”, “магистър” и “професионален бакалавър”*. Допълнителна информация може да се получи в съответната факултетна канцелария.

(3) Кандидат-студентите с висше образование не могат да заемат планово място за финансирано от държавата обучение.

III. ДОКУМЕНТИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

Чл.5. (1) Кандидат-студентите за педагогическите специалности (*Предучилищна и начална училищна педагогика, Начална училищна педагогика и чужд език, Български език и история, Български език и чужд език, Математика и информатика, Физика и информатика*) лично, а за останалите специалности - лично или чрез друго лице, подават документи по образец в следните срокове:

◦ от 20 юни до 05 юли - за кандидати, завършили средното си образование през 2011 година или преди нея и подаващи документи в Русе;

◦ от 20 юни до 04 юли - за кандидати, завършили средното си образование през 2011 година или преди нея и подаващи документи извън Русе;

◦ от 01 август до 05 август - за кандидати, притежаващи бакалавърска или магистърска степен и желаещи да придобият второ висше образование или за притежаващи степената “професионален бакалавър” и желаещи да придобият университетска бакалавърска степен.

(2) След сроковете по ал. 1 кандидатстудентски документи не се приемат.

(3) Русенският университет не носи отговорност за настъпилите неблагоприятни последици от неправилно попълнени или непредставени по вина на кандидат-студентите документи.

(4) Кандидатстудентски документи, изпратени по пощата, не се приемат.

(5) При подаването на кандидатстудентските документи се извършва проверка на говорно-комуникативните способности на желаещите да кандидатстват за педагогическите специалности (затова те се подават лично). При отрицателен резултат от проверката кандидат-студентът не може да участва в конкурса за тези специалности.

Чл.6. За покриване на разходите по конкурсите кандидат-студентите внасят такса, определена от Министерския съвет, чийто размер зависи от броя на заявените изпити. Лица с трайни увреждания и намалена трудоспособност 70 и над 70 на сто и военноинвалиди се освобождават от заплащане на такса. От заплащане на такса се освобождават и кръгли сираци и лица, отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа и не са навършили 26 години. Освобождаването от заплащането на такса се извършва след представяне на необходимите документи.

Чл.7. (1) Кандидатстващите за обучение в Русенския университет подават следните документи:

1. Заявление (по образец) до ректора с посочен **телефон за контакти**. (Заявлението се купува само от центровете, в които се подават документи).

2. Диплома за завършено образование и копие на дипломата, което се задържа след заверка от длъжностното лице, приемащо документите.

3. Квитанция за внесена такса за участие в кандидатстудентския конкурс.

4. Уверение за заверени семестри (за възстановяващите студентските си права).

5. Декларация, че не страдат от заболяванията, посочени в чл. 3 (за кандидатстващите за *педагогическите* специалности и за специалностите Медицинска сестра, Акушерка и *Кинезитерапия*).

(2) Документите при кандидатстване за възстановяване на студентски права и за второ висше образование се подават само в гр. Русе.

Чл.7а. (1) Конкурсните изпити се провеждат в две сесии – предварителна и редовна. Графикът за провеждане на конкурсните изпити от предварителната и редовната изпитни сесии е поместен в Приложение №1.

(2) Кандидатът, явил се на конкурсен изпит в предварителната изпитна сесия, може да се яви на същия изпит и в редовната изпитна сесия. При образуването на състезателния му бал се зачита по-високата оценка.

IV. ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗПИТИТЕ

Чл.8. Организацията и провеждането на кандидатстудентските изпити и оценяването на знанията и уменията на кандидат-студентите се извършва от комисии, назначени със заповед на Ректора.

Чл.9. (1) Писмените конкурсни изпити са анонимни.

(2) Алтернативните варианти на изпитните материали се подготвят от комисии, назначени със секретна заповед на Ректора. Един от тези варианти се изтегля лотарийно преди началото на изпита, след което се съобщава на кандидат-студентите. При наличие на възможност се предоставя копие на изтегления изпитен вариант на всеки кандидат-студент.

(3) Програмите за всички изпити са в съответствие с учебния материал, изучаван в средното училище.

Чл.10. (1) Конкурсните изпити започват в 8:00 или в 13:00 часа. Графикът за провеждане на конкурсните изпити е поместен в Приложение №1. Окончателното разпределение на кандидатите по корпуси и зали се обявява един ден преди изпита. Кандидат-студентите са длъжни да се явят половин час преди началото на конкурсния изпит пред корпуса, в който е залата.

(2) При доказан опит за измама или за нарушаване на анонимността на конкурса, работата на кандидата се анулира и по-нататъшното му участие в конкурсните изпити и класирания се прекратява.

(3) По време на изпита не се разрешава ползването на мобилни телефони и други електронни средства. Наличието им сред вещите на кандидата ще се счита за опит за измама.

(4) Кандидат-студенти, които са се явили на изпит след съобщаване на темата, не се допускат в залата.

V. ПРОВЕРКА И ОЦЕНКА НА ПИСМЕНИТЕ РАБОТИ

Чл.11.(1) Всяка конкурсна работа се проверява и оценява поотделно и независимо от двама преподаватели по критерии, определени от комисията, подготвила темата, и оповестени в деня на изпита. Всеки екзаминатор оценява работата с точност до 0.10.

(2) За оценка на работата се приема средноаритметичното на двете отделни оценки, когато разликата между тях е до 0.5. При наличие на разлика в двете оценки, надвишаваща 0.5, се провежда трето, арбитражно преглеждане и оценяване на работата. Арбитражно (за трети път) се преглеждат и всички работи, оценени със слаба (2.00) или с отлична оценка (между 5.50 и 6.00).

(3) Практическите изпити се оценяват от комисии, назначени със заповед на Ректора. Оценката на кандидата се оформя като средно аритметично от оценките на отделните членове на комисията.

Чл.12.(1) След оповестяването на резултатите от изпита, в срок от три работни дни, кандидатите могат да идентифицират писмените си работи и да проверят мотивите за поставената оценка.

(2) Обявените резултати от изпитите са окончателни и не подлежат на преоценка.

VI. ОБРАЗУВАНЕ НА СЪСТЕЗАТЕЛНИЯ БАЛ

Чл. 13. (1) Оценките от двата задължителни държавни зрелостни изпита, положени съгласно изискванията на чл. 24 от Закона за народната просвета и чл. 7 от Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план през 2008, 2009, 2010 или 2011 г. се признават за оценки от съответстващи конкурсни изпити според Приложение № 6.

(2) За оценка от съответстващ конкурсен изпит се признава и оценката от положен трети държавен зрелостен изпит (по желание на ученика) **през 2008, 2009, 2010 или 2011 г.** по един от следните учебни предмети: математика, история и цивилизация, физика и астрономия, география и икономика, биология и здравно образование и английски, немски или френски език.

(3) Ако кандидатът се яви и на конкурсен изпит, при образуването на състезателния му бал се зачита по-високата оценка.

(4) Конкурсните изпити по *български език и история* за специалност **Право**, по *рисуване, моделиране и оценка на творческите способности* за специалност **Промислен дизайн** и *оценка на двигателната култура* за специалност **Кинезитерапия** са задължителни. Оценки от държавни зрелостни изпити не могат да заместат изпитните.

(5) Състезателният бал за **машинно- и електроинженерните специалности** се образува, както е указано в Приложение № 2. При кандидатстване за тези специалности се изисква явяване на един или повече измежду следните три алтернативни изпита - *математика, физика и общотехническа подготовка*. Кандидат-студентът е длъжен да се яви на един от алтернативните изпити. При явяване на повече от един изпит при образуване на състезателния бал се зачита най-високата оценка. Изборът на изпитите, на които ще се яви кандидатът, се извършва при подаване на документите за кандидатстване.

(6) Състезателният бал за **инженерните специалности с биологична и химическа насоченост** се формира, както е указано в Приложение № 3. При кандидатстване за специалността **Екология и техника за опазване на околната среда** се изисква явяване на един или на повече от следните три алтернативни изпита - *химия, биология и математика*. Алтернативните изпити при кандидатстване за специалностите **Биотехнологии, Технология на храните и Химични технологии** са пет - *химия, биология, физика, математика и общотехническа подготовка*. При явяване на повече от един изпит при образуване на състезателния бал се зачита най-високата оценка.

(7) Състезателният бал за специалностите **Кинезитерапия** и **Ерготерапия** от областта Обществено здраве на висшето образование и **Акушерка** и **Медицинска сестра** от областта Здравни грижи се формира, както е показано в Приложение № 4. При кандидатстване за специалността **Кинезитерапия** се изисква явяване на втори конкурсен изпит - оценка на двигателната култура. При образуване на състезателния бал за специалността **Ерготерапия** се взема допълнително оценката по чуждия език от задължителната подготовка от дипломата за средно образование, а при образуване на състезателния бал за специалностите **Акушерка** и **Медицинска сестра** – оценката по химия.

(8) Състезателният бал за **неинженерните специалности** се образува, както е указано в Приложение № 5. Оценките по балообразуващите учебни предмети от дипломата за средно образование се вземат от задължителната подготовка.

(9) Състезателният бал за кандидатите, завършили колеж, се образува като сума от:

- средния успех от семестриалните изпити от дипломата за завършено колежанско образование;
- средния успех от държавните изпити.

Чл.14 (1) За специалностите **Маркетинг, Икономика, Международни икономически отношения, Стопанско управление, Публична администрация и Индустриален мениджмънт**, по избор на кандидата, се полага изпит по *икономическа география на България, български език, икономика, история на България или математика*. При явяване на повече от един изпит при образуване на състезателния бал се зачита най-високата оценка.

(2) Изпитът по чужд език за специалностите **Начална училищна педагогика и чужд език** и **Международни икономически отношения** се провежда по английски, немски или френски език според заявката на кандидат-студента, направена при подаване на документите. Класирането за всяка от специалностите е общо, независимо от избрания чужд език.

(3) Специализирането по избрания език за специалностите **Начална училищна педагогика и чужд език** и **Международни икономически отношения** може да се осъществи само, ако записалите се студенти са достатъчно, за да се формира група за изучаването на този език. Ако такава група не може да бъде формирана, приетите ще бъдат включени в група с друг чужд език по тяхно желание, като им бъде **осигурено допълнително интензивно обучение по този език срещу заплащане**.

(4) Изпитът по чужд език за специалностите **Европеистика и многостепенно управление** и **Европеистика и глобалистика (на английски език)** се провежда по английски или немски език според заявката на кандидат-студента, направена при подаване на документите. При образуване на бала се взема оценката от задължителната подготовка от дипломата за средно образование съответно по английски или немски език. Класирането за всяка от специалностите е общо, независимо от избрания чужд език.

(5) Изпитът по чужд език за специалността **Български език и чужд език** във Филиала на Русенския университет в Силистра се провежда по английски или френски език според заявката на кандидат-студента, направена при подаване на документите. С тази заявка се избира и разновидността на специалността. При образуване на бала се взема оценката от задължителната подготовка от дипломата за средно образование съответно по английски или френски език.

(6) Ако в дипломата си за средно образование кандидатът няма оценка по чуждия език, по който е полагал конкурсен изпит, при образуването на бала се взема оценката

по езика, който е изучавал, а ако оценките в задължителната подготовка са по два различни езика - по-високата.

Чл.15 (1) Конкурсните изпити, които са положени в други **акредитирани** висши училища, могат да бъдат признати за втория и по-късните етапи на класирането. За целта кандидатът трябва да представи в Учебен сектор документ с резултата от изпита **не по-късно от три работни дни** преди датата за обявяване на резултатите от съответното класиране.

(2) Признаването се извършва по преценка на съответната изпитна комисия в Русенския университет въз основа на представения документ.

(3) Списъците на признатите оценки се оповестяват един ден преди обявяване на резултатите от поредното класиране. Признатата оценка се зачита за явяване на изпит в Русенския университет и замества получената по-рано оценка, ако тя е по-ниска.

(4) Кандидат-студентите, лауреати на национални и международни олимпиади, проведени през учебната 2010/2011 година, се приемат без конкурс съгласно чл. 68, ал. 5 от Закона за висшето образование в специалности, за които съответстващият на олимпиадата изпит е определящ. Когато конкурсните изпити за една специалност са повече от един, на лауреатите се признава оценка отличен 6,00 за този от тях, който е в съответствие с предмета на олимпиадата.

(5) Резултатите на кандидат-студентите, класирали се на призови места на национални олимпиади и състезания, проведени през учебната 2010/2011 година, се приравняват и признават за оценки от конкурсни изпити, положени в Русенския университет по методики, утвърдени от съответните изпитни комисии. Резултатите от олимпиадата по техническо чертане се приравняват и признават за оценки от конкурсния изпит по общотехническа подготовка и се вземат предвид само при кандидатстване за машинно-инженерните специалности. Документите, удостоверяващи постигнатите резултати на националните олимпиади и състезания, издадени от съответния организационен комитет, се представят при подаването на документите за кандидатстване, а списъците с приравнените и признати оценки се обявяват не по-късно от три работни дни след изтичането на срока за подаване на документите за кандидатстване.

(6) Степента на владеене на чужд език от кандидат-студентите, доказана чрез придобити международни сертификати, се приравнява и признава за оценка от конкурсен изпит по чужд език, положен в Русенския университет по методика, приета от изпитната комисия по съответния език. Сертификатите, удостоверяващи степента на владеене на чуждия език, се представят при подаването на документите за кандидатстване, а списъците с приравнените и признати оценки се обявяват не по-късно от три работни дни след изтичането на срока за подаване на документите за кандидатстване.

(7) Със свое решение Академичният съвет може да признае за съответстващи конкурсни изпити олимпиади, специализирани тестове, състезания или други форми на извънкласна работа, проведени съвместно със средни училища, ако са спазени всички условия на раздел IV.

VII. КЛАСИРАНЕ НА КАНДИДАТ–СТУДЕНТИТЕ

Чл.16. (1) В класирането за всяка отделна специалност участват само кандидатите, които са издържали успешно предвидените за специалността състезателни изпити.

(2) Класирането се извършва от компютърна програмна система по посочената в молбата последователност на шифрите на специалностите.

Чл. 17. (1) Класирането се извършва на етапи в две категории - мъже и жени

- по низходящ ред на състезателния бал и
- по реда на посочените в състезателния картон шифри на специалностите.

При всяко класиране със заповед на Ректора се обявяват списъци на приетите за всяка специалност по категории на кандидатите и форми на обучение. За специалностите, в които са останали незаети места, след изтичане на посочения в чл. 19. срок за записване, се провежда следващо класиране.

(2) Когато на последното място за приемане по дадена специалност и категория се класират двама или повече кандидати с равен състезателен бал, всички те се приемат за студенти.

(3) Незаетите места за мъже в хода на класирането могат да се трансформират в места за жени и обратно.

(4) Кандидатстващите за възстановяване на студентските си права в същата специалност се класират извън плана, ако имат заверени не по-малко от два семестъра.

Чл.18. (1) При първото класиране в зависимост от бала си всеки кандидат-студент може да се окаже:

- приет по първото си желание;
- приет, но не по първото си желание;
- неприет по нито една специалност.

(2) Кандидат-студентите, приети по **първото** си желание, не могат да участват в следващи класирания.

(3) Кандидат-студентите, приети не по първото си желание при първото класиране, могат със заявление до Ректора да декларират своята готовност да се обучават в Русенския университет и да поискат **запазване на мястото и допускане до участие** във второто класиране с оглед удовлетворяване на по-предно желание.

(4) Приетите кандидат-студенти, неподали заявление за запазване на мястото и **незаписали се** в посочения в чл. 19. срок, **отпадат от участие в следващо класиране.**

(5) Второ класиране се извършва за онези специалности, при които след първото класиране са останали незаети места. В него участват всички кандидати, които са подали заявления за запазване на мястото и допускане до участие във второто класиране и всички неприети кандидати. Незаписалите се в сроковете според чл.19 отпадат от участие в следващо класиране и незаетите от тях места се считат за свободни.

(6) Ако и след второто класиране в някоя специалност останат незаети места, се провеждат допълнителни класирания до запълване на всички планови места. В тях участват неприетите до момента кандидати, **регистрирали се в Учебен сектор със заявление по образец.**

(7) В **първото** допълнително класиране се допускат и онези новозаписани студенти, които са готови да се откажат от специалността, в която са приети, ако бъде удовлетворено по-предно тяхно желание. Такива студенти подават при записването си във факултетната канцелария заявление до Ректора по образец. Право да подадат заявления имат само неприетите по първо желание.

(8) Графикът за класиранията и сроковете за записванията при допълнителните класирания се определят със заповед на Ректора.

(9) При наличие на важни причини за пропускане на сроковете по чл.19., Ректорът може да разреши отново включване в конкурса и участие в допълнителните класирания на кандидати, не записали се при по-предно класиране. Заявления за такова разрешение се подават в Учебен сектор.

Чл.19. (1) Кандидат-студентите **са длъжни да се информират на място, по телефона или чрез интернет** относно резултатите от класирането и сроковете за записването, както и за сроковете за заявяване на участие в следващи класирания. За неспазване на тези срокове от страна на кандидат-студентите Русенският университет не носи отговорност.

(2) Приетите след всеки етап на класирането кандидат-студенти потвърждават желанието си да се обучават в Русенския университет, като се запишат в съответната факултетна канцелария. Ако записването не се извърши в определения срок, се счита, че незаписалите се са отказали от правото си да се обучават в Русенския университет.

(3) Резултатите от първото класиране се обявяват до 22 юли, а записването трябва да приключи до 16,00 часа на 29 юли.

(4) Резултатите от второто класиране се обявяват до 01 август, а записването се извършва до 16,00 часа на 05 август.

Чл. 19а. Обучението по обявена специалност в първи курс може да започне, ако след приключване на класиранията в тази специалност са записани не по-малко от 20 студенти. Ако това условие не е изпълнено, на записалите се студенти се разрешава, след положително резолирано от Ректора заявление, да се запишат в друга специалност от същото професионално направление, за която е валиден положеният от кандидата конкурсен изпит.

VIII. ЗАПИСВАНЕ НА НОВОПРИЕТИТЕ СТУДЕНТИ

Чл.20. (1) Записването на новоприетите студенти се извършва във факултетната канцелария към факултета, отговарящ за обучението по съответната специалност. При записването се представят следните документи:

1. заявление-декларация (получава се бланка от факултетната канцелария);
2. диплома за завършено образование, която след снемането на необходимите данни се връща на студента;
3. медицинско удостоверение от здравно заведение по местоживееене (за педагогическите специалности и специалностите с медицинска насоченост);
4. комплект документи за студента: студентска книжка, лична карта, именник, уверение - 2 екз. (закупуват се от книжарницата на университета);
5. картон за студентското положение (получава се от факултетната канцелария);
6. четири снимки с формат 3 x 4 см;
7. лична карта, която след проверка се връща на студента.

(2) Преди записването си студентите внасят таксата за обучение за първия семестър и представят съответната квитанция при записването си във факултетната канцелария. Лица с трайни увреждания и намалена трудоспособност 70 и над 70 на сто и военноинвалиди се освобождават от заплащане на семестриалната такса. От заплащане на семестриална такса се освобождават и кръгли сираци и лица, отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа и не са навършили 26 години.

Чл.21. Братя и сестри, приети за студенти в Русенския университет в различни специалности, след второто класиране могат да поискат със заявление до Ректора да се обучават заедно в една от специалностите, в които са приети.

Чл.22. (1) При записването си студентите са длъжни да се запознаят с Графика на учебния процес.

(2) Преместването на новоприетите студенти в друго висше училище, *факултет*, специалност или друга форма на обучение може да стане след успешното приключване на първата учебна година при условия и ред, определени в Правилника за дейността на Русенския университет и Вътрешните правила за учебната дейност.

(3) Напускането на университета по собствено желание може да стане след приключване на първия учебен семестър.

(4) Записалите се за студенти нямат право да се обучават едновременно в друго висше училище на държавна издръжка.

(5) Внесената при записването такса за обучение не се връща на вече записалите се за студенти и отказали се след това от правото си за обучение в Русенския университет.

IX. ОБУЧЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ В ЧУЖБИНА

Чл.23.(1) За местата с пълен или частичен срок на обучение в чужбина, съгласно подписаните междуправителствени спогодби за образователен обмен, могат да кандидатстват студенти, обучаващи се в Русенския университет за придобиване на образователно-квалификационната степен “бакалавър” или “магистър” след завършено средно образование.

(2) За пълен срок на обучение могат да кандидатстват студенти от първи курс, а за частичен - студенти, които не са в първата или последната година на обучението си.

Чл.24.(1) Студентите от Русенския университет могат да продължат обучението си в чужбина извън местата по чл. 23, ако сами си осигурят необходимите финансови средства и отговарят на условията, определени от приемащата страна.

(2) На кандидатите по ал.1 се издава документ за обучение в чужбина от Ректора на Русенския университет, а при изричното изискване от приемащата страна - и от Министерството на образованието и науката.

Чл.25. Обучаващите се в чужбина студенти на Русенския университет, които са се завърнали в страната преди изтичането на срока на обучението им, могат да продължат обучението си в Русенския университет по специалността, по която са били приети. Условията за продължаване на обучението на завърналите се от чужбина студенти, които не са приемани в Русенския университет, се определят от Ректора.

X. ОБУЧЕНИЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИ ГРАЖДАНИ

Чл.26. (1) Чуждестранните граждани от държавите, членки на Европейския съюз и чуждестранните граждани, които имат статут на постоянно пребиваващи на територията на Република България или статут на бежанци, се приемат и обучават в Русенския университет при условията и реда, определени за българските граждани. Всички останали чуждестранни граждани се обучават на собствена издръжка, като преди записването за всеки семестър заплащат такса за обучение, определена с постановление на Министерския съвет за съответната учебна година.

(2) Лицата с двойно гражданство, едното от които е българско, заплащат половината от определената такса за чуждестранните граждани.

(3) Чуждестранните граждани от българска народност могат да се обучават на държавна издръжка, ако са класирани в конкурса, проведен от Министерството на образованието и науката. Тези студенти могат да сменят специалността си или висшето училище само с разрешение на Министерството на образованието и науката.

(4) Чуждестранните граждани от българска народност, които не са класирани в конкурса на Министерството на образованието и науката, могат да кандидатстват за желана от тях специалност за обучение на собствена издръжка, като заплащат таксите за обучение, определени от Министерския съвет. Същите трябва да подадат до 20 август в Дирекция “Чуждестранни студенти” документите, посочени в чл. 27.

(5) Българските граждани, както и лицата с двойно гражданство, едното от които е българско, завършили средното си образование в чужбина, могат да кандидатстват на общо основание като български граждани, само ако преди подаването на документите в сроковете според чл. 5 ал. 1. дипломата им е легализирана от Министерството на образованието и науката и са положили допълнителните зрелостни изпити, определени от Министерството на образованието и науката.

Чл.27.(1) Чуждестранните граждани, кандидати за обучение в Русенския университет, подават в Дирекция “Чуждестранни студенти” не по-късно от 30 септември следните документи:

1. заявление по образец;
2. легализирано копие на дипломата за средно образование;
3. легализиран превод на български (евентуално на английски или на руски) език на дипломата за средно образование;
4. легализирана справка за получените оценки по изучаваните дисциплини от средното училище (ако не са изрично посочени в дипломата);
5. легализиран превод на български (евентуално на английски или на руски) език на справката за оценките по изучаваните дисциплини от средното училище;
6. медицинско свидетелство, издадено в едномесечен срок преди датата на кандидатстването в оригинал и превод на български (евентуално на английски или на руски) език;
7. копие на документа за самоличност (на страницата с пълните имена на кандидат-студента, изписани на латиница, дата и място на раждане).
8. документ, издаден от компетентен орган, с който се удостоверява правото на кандидата да продължи обучението си във висшите училища на страната, в която е придобито средното образование – легализиран по установения ред.
9. декларация за идентичност на имената (за лица с двойно гражданство, едното от които е българско).
10. две снимки с формат 3 x 4 см.

Чл.28. Чуждестранните студентите, които ще се обучават на български език, се записват след успешно завършен подготвителен курс в Република България.

Чл.29. Студентите, придобили студентски права като чуждестранни граждани и притежаващи българско гражданство, могат да станат български студенти (да заплащат таксите за обучение за българските студенти) само, ако чрез участие в редовен кандидат-студентски конкурс придобият права в съответната специалност.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. За проявена недобросъвестност или неспазване на установения ред при оценяването на писмените работи, обработката на кандидатстудентските документи, класирането и записването на студентите, членовете на комисиите се наказват съгласно чл.58 ал.1 т.7 от Закона за висшето образование, а лицата от административния персонал - по чл. 188 от Кодекса на труда. Ако извършеното деяние е престъпление, за него се уведомява Прокуратурата.

§ 2. Кандидат–студенти, послужили си с измама при подготовката и представянето на документите или при участието си в изпитите, се отстраняват от по-нататъшно участие в конкурсните изпити и класирания. При необходимост се уведомява Прокуратурата за търсене на наказателна отговорност.

§ 3. Когато в дипломата за завършено средно образование на българските граждани или на чуждестранните граждани, които живеят постоянно или временно в Република България, **липсва оценка**, която участва в образуването на състезателния бал, кандидатите **полагат зрелостен изпит** по този предмет в средно училище, определено от Министерството на образованието и науката.

§ 4. Когато в дипломата за средно образование има повече от една оценка по балообразуващ предмет от задължителната подготовка, за балообразуваща се приема най-високата оценка, ако тя не е ползвана като оценка от конкурсен изпит. За завършилите средно образование преди 2008 г. оценките от зрелостните изпити не могат да се ползват като оценки от конкурсни изпити.

§ 5. **Неприети** кандидат-студенти, които са с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 или над 70 на сто, майки с три и повече деца, военноинвалиди, както и близнаци, кандидатстващи в Русенския университет при условие, че единият е приет за студент, могат да подадат заявление до Ректора в срок **до 19 август** (придружено със съответните документи) за допълнителен прием за обучение. Заявление за допълнителен прием в указания срок могат да подадат и неприети кандидат-студенти, които са кръгли сираци или са отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа и не са навършили 26 години. Ректорът може да ги запише за студенти в специалност, за която има възможност. Кандидатите трябва да са издържали успешно конкурсните изпити, предвидени за тази специалност.

§ 6. При допуснати технически грешки Ректорът може, със специална заповед, да възстанови правата на засегнатите несправедливо кандидат-студенти. Заявления и жалби по кандидатстудентски въпроси се подават в Учебен сектор **до 19 август**. След тази дата заявления и жалби не се приемат.

ПРОГРАМИ ЗА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ

МАТЕМАТИКА

Програмата за конкурсния изпит по математика е разработена на базата на учебната програма за Държавния зрелостен изпит по математика, определена от Министерството на образованието и науката. Тя включва учебно съдържание по алгебра, геометрия, комбинаторика и вероятности, с което се проверяват основни знания, умения и компетентности.

АЛГЕБРА

Реални числа.

Дробно-рационални изрази, уравнения и неравенства: тъждествени преобразувания на изрази, дробно-рационални уравнения и рационални неравенства, свеждащи се до линейни.

Квадратна функция: свойства и графика на квадратната функция, квадратни уравнения и неравенства, уравнения и неравенства, свеждащи се до квадратни, системи уравнения от втора степен с две неизвестни.

Степен и логаритъм: тъждествени преобразувания на изрази, съдържащи степени с рационален степенен показател, ирационални уравнения, записани с квадратни корени, съдържащи до два радикала.

Тригонометрични функции: преобразуване на изрази, съдържащи тригонометрични функции, свойства на тригонометричните функции.

Числови редици: аритметична прогресия и геометрична прогресия, лихва.

КОМБИНАТОРИКА И ВЕРОЯТНОСТИ

Съединения без повторения: пермутации, вариации, комбинации.

Вероятност: случайни събития, класическа вероятност.

ПЛАНИМЕТРИЯ

Подобни триъгълници: теорема на Талес, свойство на вътрешната ъглополовяща, четвърта пропорционална, подобни триъгълници, признаци за подобни триъгълници, лица.

Правоъгълен триъгълник: теорема на Питагор, метрични и тригонометрични зависимости между елементите на правоъгълен триъгълник, лице.

Произволен триъгълник: синусова теорема, косинусова теорема, метрични и тригонометрични зависимости между елементите на произволен триъгълник, лице.

Четириъгълник: успоредник, трапец, лице.

СТРУКТУРА НА КОНКУРСНИЯ ИЗПИТ

Конкурсният изпит по математика се състои в решаване на 15 задачи от три вида:

10 тестови задачи от затворен тип с четири възможни отговора, от които само един е верен. Всеки верен отговор на тестова задача се оценява с 2 точки. За правилно посочените отговори на всички задачи се получават 20 точки;

4 тестови задачи от отворен тип със свободен отговор, който е число или кратък израз. Всеки верен отговор на тестова задача се оценява с 4 точки. За правилно записаните отговори на всички задачи се получават 16 точки;

1 задача (от алгебра или планиметрия), решението на която се представя в писмен вид с необходимите обосновки. Пълното и вярно решение на задачата се оценява с 8 точки.

Максималният общ брой точки, които могат да се получат за решените 15 задачи е 44.

На изпита по математика се разрешава ползването на Четиризначни математически таблици и формули и Математически справочник с автор Б. Милкоева.

Препоръчвана литература

1. Ч. Лозанов, Т. Витанов, П. Недевски, Математика за 8, 9, 10 и 11 клас, "Анубис", 1998 г. и следващи издания.
2. К. Коларов, Хр. Лесов, Сборник от задачи по геометрия VIII-XII клас, "Интеграл", 1997 г. и следващи издания.
3. К. Коларов и др., Сборник от задачи по алгебра VII-XII клас, "Интеграл", 1997 г. и следващи издания.
4. Г. Паскалев, Сборник от задачи по математика за кандидат-студенти, Планиметрия, "Регалия 6", 1999 г., 2003 г., 296 стр.
5. Г. Паскалев, Сборник от задачи по математика за кандидат-студенти, Алгебра, Тригонометрия, Функция на една променлива с екстремални задачи в геометрията, "Регалия 6", 1998 г., 2003 г., 288 стр.

ФИЗИКА

Изпитът по Физика се провежда като тест и включва кратки въпроси и задачи върху целия материал, изучаван в средното училище.

Изложението на въпросите трябва да бъде точно, кратко и логично, да обхваща основните факти и явления, да включва прецизно формулиране на физичните закони, да съдържа правилно и грижливо направени чертежи, да няма допуснати неверни твърдения или отклонения от темата.

Решението на задачите следва да съдържа: чертеж, буквено решение, проверка на размерността на крайния резултат, числени пресмятания и анализ на получения резултат.

При подготовка за изпита да се има предвид, че въпросите и задачите в теста ще бъдат от разделите, включени в представената програма по физика.

1. **КИНЕМАТИКА НА МАТЕРИАЛНА ТОЧКА.** Движение на материална точка в пространството. Траектория, път, преместване. Скорост и ускорение. Видове движения – праволинейно равномерно, равнопроменливо и равномерно въртене по окръжност. Движение на тяло, хвърлено под ъгъл спрямо хоризонта.
2. **ДИНАМИКА.** Първи принцип на Нютон. Сила, маса, импулс на тяло. Втори принцип на Нютон. Импулс на сила. Трети принцип на Нютон. Закон за запазване на импулса. Закон на Нютон за гравитацията. Земно ускорение. Гравитационно поле. Безтегловност. Космически скорости.
3. **МЕХАНИЧНА РАБОТА И ЕНЕРГИЯ.** Механична работа. Мощност и КПД. Работа за ускоряване на тяло, кинетична енергия. Работа за издигане на тяло, гравитационна потенциална енергия. Закон за запазване на механичната енергия.
4. **ТЕРМОДИНАМИКА.** Термодинамично състояние и процеси. Работа на газа при изменение на обема. Вътрешна енергия. Теплообмен и топлинен баланс. Първи принцип на термодинамиката. Термодинамика на идеалните газове. Свойства на газовете. Идеален газ. Изотермичен, изобарен и изохорен процеси при идеалния газ. Топлинни машини. Идеален топлинен двигател на Карно, КПД. Видове топлинни машини.
5. **ПРЕХОДИ МЕЖДУ АГРЕГАТНИТЕ СЪСТОЯНИЯ НА ВЕЩЕСТВАТА.** Парообразуване, изпарение и кипене. Кондензация. Топене и кристализация.
6. **ЕЛЕКТРОСТАТИЧНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ.** Електричен заряд. Точков електричен заряд. Закон за електростатичното взаимодействие. Електрично поле. Интензитет и потенциал на електричното поле. Електрично напрежение. Проводник и диелектрик в електростатично поле. Кондензатори.
7. **ПОСТОЯНЕН ЕЛЕКТРИЧЕСКИ ТОК.** Електрически ток. Закон на Ом за част от веригата. Електрическо съпротивление. Свързване на резистори. Електродвижещо напрежение. Закон на Ом за цялата верига. Работа и мощност на електрическия ток. Закон на Джаул-Ленц.

- 8. ЕЛЕКТРИЧЕН ТОК В РАЗЛИЧНИ СРЕДИ.** Ток в метали. Ток в електролити. Електролиза. . Ток в газове. Ток във вакуум. Ток в полупроводници. Собствена и примесна проводимост на полупроводниците. Полупроводникови диоди и транзистори.
- 9. МАГНИТНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ.** Магнитно поле. Магнитна индукция. Магнитно поле на прав дълъг проводник с ток. Движение на заредени частици в магнитно поле. Сила, действаща на проводник с ток в магнитно поле. Закон на Ампер.
- 10. ЕЛЕКТРОМАГНИТНА ИНДУКЦИЯ.** Магнитен поток. Опити на Фарадей. Индуцирано електродвижещо напрежение. Закон на Фарадей за електромагнитната индукция. Енергия на магнитното поле.
- 11. ТРЕПТЕНИЯ И ВЪЛНИ.** Хармонично трептене. Кинематика и динамика на хармоничното трептене. Затихващи трептения. Принудени трептения и резонанс. Механични вълни. Хармонични вълни. Звукови вълни. Ултразвук.
- 12. ГЕОМЕТРИЧНА ОПТИКА.** Отражение и пречупване на светлината. Пълно вътрешно отражение.
- 13. ВЪЛНОВА ОПТИКА.** Кохерентни светлинни вълни. Интерференция на светлината. Дифракция на светлината.
- 14. КВАНТОВО-ОПТИЧНИ ЯВЛЕНИЯ.** Топлинно излъчване. Външен фотоэффект. Фотони. Природа на светлината.
- 15. АТОМНА ФИЗИКА.** Структура на атома. Модел на Ръдърфорд. Квантов атомен модел на Бор за водородния атом. Спектър на излъчване на водородния атом.
- 16. ЯДРЕНА ФИЗИКА.** Атомно ядро. Ядрени сили. Енергия на свързване. Радиоактивност – алфа, бета и гама разпадане. Ядрени реакции.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

При подготовката за изпита могат да се използват различни издания на учебници по физика за VIII, IX и X клас, както и

Въпроси и задачи за кандидатстудентски тестове за конкурсен изпит по физика - Д. Попов, Г. Георгиев, Е. Димитров, М. Ненков., Русе, 2004, 2005.

ОБЩОТЕХНИЧЕСКА ПОДГОТОВКА

Тестът за проверка на общотехническата подготовка е съобразен със знанията, уменията, опита и професионалната нагласа, които се придобиват при обучението в професионалните гимназии. Чрез проверка по изучаваното от всички технически специалности, независимо от спецификата на специалната им подготовка, се проверява нагласата на кандидатите за изучаване на инженерни специалности.

Изпитът включва решаване на тестови задачи със следния примерен характер:

- посочване на верния отговор на въпрос измежду няколко възможности;

- посочване на правилното изображение на детайл или група детайли измежду няколко възможности или допълване на липсващите елементи в чертеж и пр.

Тестовите задачи се съставят на базата на изучаваното в професионалните гимназии, като се проверяват **основни** понятия и дефиниции, знания или умения в следните *основни области*:

I. Техническа механика (на равнището на изискванията за немашинно-техническите специалности):

Основни понятия и аксиоми на статиката. Сила и системи от сили. Връзки, опори и опорни реакции. Основни понятия и хипотези в съпротивлението на материалите. Опън, натиск. Срязване. Огъване на прави греди. Усукване. Общи сведения за машинните елементи. Машинни елементи за образуване на съединения (разглобяеми, неразглобяеми). Оси, валове, лагери, съединители. Предавки (зъбни, червячни, ремъчни и верижни).

II. Електротехника и електроника (на равнището на изискванията за неелектротехническите специалности):

Производство, пренасяне, разпределение и използване на електрическата енергия. Основни величини и закони в електротехниката. Електромагнетизъм. Действия на електрическия ток. Електрически вериги. Електронни елементи. Електронни устройства. Електрически материали. Електрически машини и апарати. Електрозадвижване. Електрически измервания. Електробезопасност.

III. Техническо чертане (на равнището на изискванията за немашинно-техническите специалности):

Сечения и разрези. Видове, означаване, щриховане. Резбови изделия и съединения. Изобразяване на резба. Изобразяване на резбови съединения (болтови, шпилкови и винтови). Нанасяне на размери. Правила за нанасяне на размери. Съединения и предавки. Изобразяване на съединения (шпонкови и шлицови). Работни чертежи и скици. Правила за изпълнение. Нанасяне на грапавостта на повърхнините. Означаване на допуски и сглобки. Означаване на граничните отклонения. Сборни чертежи. Оформяне. Четене и детайлиране.

Трудността на поставените въпроси е съобразена с нивото и обхвата на изучаваното във всички професионални гимназии, без да се предполага специализирано изучаване или задълбочаване. (Например въпросите от техническата механика и техническото чертане са съобразени с изучаваното от електротехническите специалности, а въпросите от електротехниката и електрониката - с изучаваното от неелектротехническите специалности).

При подготовката си кандидат-студентите могат да ползват преди всичко учебната литература, по която са се обучавали в средното училище.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Техническа механика. Христов Х., Г. Димчев, К. Захариев. София, Техника, 1993.
2. Електротехника и електроника. Бечева М., И. Златанов, ИК "Матком" София, 2003
3. Електротехника и електроника. Вълков Ст и др. (под редакцията на А. Писарев). София, Техника, 1990.
4. Машинно и електротехническо чертане. Рашков А., М. Джиенева. София, Техника, 1992.
5. Техническо чертане. Сокачев А., Б. Танчев. София, Тилиа, 1996.
6. Техническо чертане. Станкож Ст., СЛ. Ангелов. Техника, София, 2004.
7. Машинно чертане. Сандалски Б., Е Златанова, К. Панайотова. София, Техника, 1993.
8. Сборник тестови задачи по общотехническа подготовка. Колектив. РУ "Анг. Кънчев", Русе 2008-9

СПЕЦИАЛНОСТ ПРОМИШЛЕН ДИЗАЙН

I. РИСУВАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКИ ОБЕКТ

Изпълнява се черно-бяла рисунка с молив, формат 45/56 см, на прост малкогабаритен технически обект. Изпълнението трябва да отговаря на изискванията:

- * Поместване на изображението във формата на листа. Мащабност, т.е. съблюдаване на необходимия мащаб;
- * Линейна перспектива на изображението. Пропорциониране, т.е. съразмерност на линейни размери, площи и обеми;
- * Светлосенъчно изграждане, т.е. пресъздаване на обем и релеф с помощта на светлосенките;
- * Изява на визуален център, цвят, материал.

Кандидат-студентите си осигуряват всички необходими материали за изпита.

Времетраене на изпита: 6 часа.

II. МОДЕЛИРАНЕ НА ПРОМИШЛЕНО ИЗДЕЛИЕ

Поставя се задача, свързана с необходимостта от създаване на промишлено изделие, което по предназначение, структура и особеност отговаря на изискванията за понятност и достъпност за всички кандидат-студенти. По зададено словестно или словестно-схематично описание задачата изисква предлагане на собствено решение, което трябва да се моделира с пластичен материал (пластелин).

Изпълнението трябва да отговаря на изискванията:

- * Съответствие на решението с постановката на задачата и със зададените изисквания и ограничения;
- * Използване на подходящи форми, обеми, връзки и преходи между съставните части;
- * Ергономичност на решението, т.е. осигуряване на лесно и удобно манипулиране и обслужване;
- * Съблюдаване на основни свойства и средства на композицията. Оригиналеност на идеята и прецизност на изпълнението.

Кандидат-студентите носят задължително необходимите им технически средства за моделиране (ножове - големи и малки, шпакли и др.). Пластичният материал се предоставя от университета.

Времетраене на изпита: 6 часа.

III. ТЕСТ ЗА ОЦЕНКА НА ТВОРЧЕСКИТЕ СПОСОБНОСТИ

Осъществява се с помощта на предварително отпечатани въпросници, които съдържат 30 въпроса за оценка на интелектуалните качества, усвоените знания и умения, естетическата, езиковата и общата култура на кандидатите. За всеки въпрос е предвидено свободно място за записване на отговорите.

Въпросите подлагат на проверка: познаването на основни факти, закони и принципи от науката (физика, химия и математика), изкуството, естетиката, естествознанието и обществото; уменията да се прилагат практически или да се оползотворяват широко известни от науката, изкуството и техническата естетика факти, резултати, постановки, методи, правила и принципи; уменията да се подлагат на анализ широко известни и понятни обекти, явления, резултати и взаимодействия. Да се осъществява синтез на решения, да се проявят творчески способности, интуиция, въображение, нестандартно мислене, изобретателност, съобразителност.

Писменият тест разкрива онова, което личността е овладяла и умее, след приключване на средното образование. Той е изграден само върху изученото в средните училища в горепосочените области, или което кандидатът трябва да е усвоил вече като обща култура, знание и социален опит за съответната възраст.

Писменият тест цели да разкрие индивидуалността. Затова отговорите на всички въпроси се свеждат до формиране на кратък писмен отговор, разкриващ собственото мислене и мнението на кандидата.

Въпросниците са оформени така, че да ограничават многословието и да изключват дългите описания. Те принуждават към лаконичност, точност и изразителност.

Отговорите на въпросите се оценяват по 4 критерия с максимална тежест: 1, 2, 3 и 4 точки за всеки от тях:

Познаването на основните факти, закони и принципи от науката, изкуството, естетиката и обществото. По този критерий максималната оценка е 1 точка.

Умението да се прилагат стандартни операции или да се оползотворяват широко известни на науката, изкуството и техническата естетика факти, резултати, методи, правила и принципи. По този критерий максималната оценка е 2 точки.

Умението да се подлагат на анализ широко известни и понятни обекти, явления, резултати и взаимодействия, да се осъществява синтез на решение от готови или зададени елементи, да се осъществява комплексен анализ и синтез. По този критерий максималната оценка е 3 точки.

Творчески способности, интуиция, въображение, нестандартно мислене и изобретателност. По този критерий максималната оценка е 4 точки.

Трябва да се отчита, че не всички задачи съдържат и ще се оценяват по споменатите 4 критерия. Това обстоятелство не позволява на кандидатите да съдят за точките, които се получават при решаване на коя да е от задачите, както и да съдят за постигнатия общ бал. Така се изключва самооценката, защото не е възможно в хода на работата по време на изпита да се пресмята реалният резултат.

Чрез сумиране на максималния брой точки от всички въпроси на състезателния тест се формира максималният бал от теста, който се съобщава в началото на изпита.

Превръщането на индивидуалния бал, постигат от кандидат-студента, в крайна оценка се осъществява с точност 0.01 по схемата:

- отличен 6.00 при бал над 60% от максималния;
- мн. добър 5.00 при бал над 50% и до 60% от максималния;
- добър 4.00 при бал над 40% и до 50% от максималния;
- среден 3.00 при бал над 27,5% и до 40 % от максималния;
- слаб 2.00 при бал до 27,5% от максималния.

При отговаряне на въпросите от теста кандидат-студентите **имат право да ползват свободно** всякакви учебни помагала (учебници и др.) и чертожни пособия, каквито са счели за необходимо да си донесат.

Времетраене на теста: 5 часа.

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Изпитът се провежда под формата на тест. Целта е да се провери правописната и пунктуационната култура на кандидат-студентите и умението им да изграждат текст.

Изпитният тест включва четири задачи.

С първата и втората задача се проверява доколко кандидат-студентът владее книжовните езикови норми на съвременния български език (ятов преглас; вмъкване и изпадане на гласни; уподобяване или удвояване на съгласни; слято, полуслято и разделно писане на сложни и съставни думи; правопис на съчетания от съгласни в думите и т.н.). Обръща се внимание и на граматическата и лексикалната правилност.

Целта на третата задача е да провери доколко кандидат-студентите са овладели правилата за употреба на препинателните знаци. Посочени са границите на изреченията (със знака //, с точка или с главна буква) и затова не е необходимо да им се прави синтактична редакция.

Четвъртата задача изисква да се напише текст в рамките на 2-3 страници при пълна жанрова свобода. Посочват се две теми с най-обща морално-етична, културологична и социална проблематика. Текстът трябва да е цялостен и завършен. Тезата синтезирано и ясно да представя становището на пишещия по темата. Тя трябва да е смисловото ядро на текста и да предопределя посоката на разсъжденията. За аргументи могат да се използват достоверни факти, доказани, потвърдени заключения за природата, обществото и мисленето и т.н.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА:

- Игнатова-Цонева, Д. Култура на речта (Второ преработено и допълнено издание). Русенски университет, 2008.
- Гърдев, Г., Д. Минчева. Нови есета за ученици и кандидат-студенти. В. Търново, Издателство "Слово", 2003.
- Илиева, М., Р. Радев. Тестът и текстът в подготовката за кандидатстудентския изпит по български език. Варна, 2003.
- Недев, Ив. Култура на речта. Правопис на думите. Употреба на препинателните знаци. Силистра, 2007.
- Нов правописен речник на българския език. София, БАН, Издателство "Хейзъл" 2002.
- Правописен речник на съвременния български книжовен език. София. БАН, 1983 (фототипни издания – 1995, 1996 г.).

ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

Кандидатстудентският изпит по История на България се провежда под формата на тест. Състои се от две части:

Първа част:

15 въпроса от историческия период “Първа българска държава”;

15 въпроса от историческия период “Втора българска държава”;

15 въпроса от историческия период “Българско възраждане”;

15 въпроса от Третата българска държава в периода 1878-1919;

5 въпроса, изискващи дефиниране на историческо понятие (термин).

Всеки правилен отговор се оценява с 1 точка, т.е. възможният максимум за тази част е 65 точки.

Втората част е от вида “отворен въпрос”, свързан с отговаряне на конкретен въпрос в рамките на 1,5 - 2 страници. При пълната оценката е 35 точки.

При оформяне на крайната оценка се прилага правилото: 1 точка съответства на 0,05 от оценката, като се използва таблицата:

100 точки = Отличен 6,00

99 точки = Отличен 5,95

98 точки = Отличен 5,90

97 точки = Отличен 5,85

....

42 точки = Среден 3,10

41 точки = Среден 3,05

40 точки = Среден 3,00

39 и по-малко от 39 точки – оценката е Слаб 2

Както се вижда, за да е успешно положен изпитът, не е достатъчно да се отговори само на отворения въпрос (точките от него са максимум 35), нито пък може да се разчита на доброто научаване само на един-единствен период от историческото развитие на държавата ни (точките са само 15).

Препоръчваме да се обърне внимание на важните събития и личности, оставили трайна следа в историята ни.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА

Здравкова, Зл. История на България, Русе, 2001.

Фол, Ал., Й.Андреев, В. Мутафчиева, Р. Гаврилова, И. Илчев. История на България за XI клас на СОУ. Анобис. С., 1996.

Денев, П., П.Ангелов, Г.Бакалов, Цв.Георгиева, Пл.Митев, С. Трифонов, И. Баева, Б. Василева, Е. Калинова - Яйджиева. История на България за XI клас. Отворено общество, С., 1996.

Гюзелев, В., К. Косев, М. Радева. История на България за XI клас. Просвета. С., 1996.

Лазаров, Ив. , Пл. Павлов, Ив. Тютюнджиев, М. Палангурски. История на България. Слово, В. Търново, 1998.

ИКОНОМИЧЕСКА ГЕОГРАФИЯ НА БЪЛГАРИЯ

Изпитът се провежда под формата на тест. Проверява се подробно и задълбочено познаване на учебния материал по Икономическа география на България, застъпен в учебниците за средните училища, задължителна и профилирана подготовка за X, XI и XII клас, одобрени от МОН.

Изпитният тест включва 70 въпроса. Състои се от случайно подбрани въпроси от всички 17 изпитни теми. От всяка се включват по 4 въпроса със затворен отговор и 2 с открит отговор:

Въпросите със затворен (структуриран) отговор са задачи за множествени изборни отговори; за съответствие; за идентификация. Всеки верен отговор се оценява с една точка.

Въпросите със свободен отговор са открити въпроси за тълкуване и интерпретация; за формулиране на обобщени изводи; за допълване и продължаване на изречение; за формулиране на наименование. Всеки верен отговор се оценява с четири точки.

1. Географско положение, граници и големина на България.
2. География на населението на България.
3. География на производството на зърнени и технически култури.
4. География на зеленчукопроизводството, лозарството и овощарството в България.
5. География на енергетиката в България.
6. География на металургията в България.
7. География на производството на храни, напитки и тютюневи изделия в България.
8. География на транспорта и съобщенията в България.
9. География на туризма в България.
10. Югозападен регион.
11. Западен Тракийско-Родопски регион.
12. Източен Тракийско-Родопски регион.
13. Югоизточен регион.
14. Североизточен приморски регион.
15. Североизточен придунавски регион.
16. Северен централен регион.
17. Северозападен регион.

Някои от въпросите изискват знания само от една тема, но по-голямата част изискват допълване или проверка на знания от други теми.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА

- География на България, Дончо Дончев и Христо Каракашев (сборник материали за средношколци и кандидат-студенти 2008/2009), преработено и допълнено издание, София, 2009.
- География на транспорта, Марин Деведжиев, В. Търново, 1996.
- География на туризма, Найден Апостолов и Иван Марков, В. Търново, 2008.
- Градовете на България, Васил Дойков и др., Силистра, 2009.
- Биографията на един град, Васил Дойков, Русе, 2008.
- Българско дунавско корабоплаване, Васил Дойков, В. Търново, 2002.

ИКОНОМИКА

Изпитът се провежда под формата на тест. Включва 40 въпроса, като за всеки въпрос са дадени по 4 отговора, от които само един е верен и най-пълен. Всеки верен отговор носи определен брой точки, които по приет критерий се превръщат в оценка по шестобалната система. Конкретният брой точки за всеки правилен отговор, както и критерият за превръщането на общият брой точки в оценка се съдържа в изтегления вариант.

Тестът ще бъде изготвен на базата на следната програма.

ФУНДАМЕНТАЛНАТА ИКОНОМИЧЕСКА ТЕОРИЯ. Обект, предмет и основни раздели на икономическата теория. Функции на фундаменталната икономическа теория. Роля и място в икономическата наука.

ОСНОВНИ ВЪПРОСИ ПРЕД ВСЯКА ИКОНОМИКА. Какво да се произвежда? Как да се произвежда? Граница на производствените възможности. Законът за намаляващата възвръщаемост. Въпросът "за кого да се произвежда?". Трите въпроса в тяхната цялост. Форми на организация на икономиката.

ОСНОВНИ КАТЕГОРИИ НА ПАЗАРА. Същност и видове пазари. Принципи на пазарната размяна. Стока, пари, цени, конкуренция- определение, обща характеристика и видове.

ПАЗАРНО ТЪРСЕНЕ.. Същност и фактори, определящи търсенето. Закон за търсенето и крива на търсенето. Влиянието на другите фактори върху търсенето. Еластичност на търсенето - същност, видове, измерване. Изместване на търсенето.

ПАЗАРНО ПРЕДЛАГАНЕ. Същност и фактори на предлагането. Закон за предлагането и крива на предлагането. Влиянието на другите фактори върху предлагането. Еластичност на предлагането: същност, видове, измерване. Изместване на предлагането.

МЕХАНИЗЪМ НА ПАЗАРНОТО РАВНОВЕСИЕ. Равновесна цена и равновесно количество. Нарушаване и възстановяване на пазарното равновесие. Моментно, краткосрочно и дългосрочно пазарно равновесие.

ОБЩЕСТВЕН СЕКТОР. Необходимост. Обществени блага. Ограничения в конкуренцията. Вторични ефекти. Сравнение между двата сектора. Икономика и стопанска политика.

ПОТРЕБИТЕЛСКО ТЪРСЕНЕ И ПОВЕДЕНИЕ. Полезност и потребителски вкусове. Криви на безразличието. Оскъдност на благата и необходимостта от избор. Бюджетно ограничение. Решаване на проблема за избора. Потребителското поведение във времето - ефект на заместването и ефект на дохода.

ФИРМЕНА СТРУКТУРА. Фирма - определение, видове и критерии за класификация. Класификация според Търговския закон - кратко описание. Акционерно дружество - определение и характеристика. Акции, облигации и фондова борса.

ПРОИЗВОДСТВЕН ПРОЦЕС. Фактори на производството и производствена функция. Времени периоди в анализа на производството. Производството в краткосрочен и дългосрочен времеви план.

ПРОИЗВОДСТВЕНИ РАЗХОДИ. Същност и видове. Алтернативни разходи. Минимизиране на разходите в краткосрочен времеви план. Минимизиране на разходите в дългосрочна перспектива.

ПРИХОДИ НА ФИРМАТА. Определение и фактори. Нормална и икономическа печалба. Максимизиране на печалбата. Основно изискване за максимизиране на печалбата. Предварително и допълнително условие към основното изискване.

СЪВЪРШЕНА КОНКУРЕНЦИЯ. Същност и предпоставки. Приходите на фирмата при съвършената конкуренция. Предлагането на фирмата в краткосрочен и в дългосрочен период.

НЕСЪВЪРШЕНА КОНКУРЕНЦИЯ. Прерастване на съвършената конкуренция в несъвършена. Форми на несъвършена конкуренция. Монопол и монопсон. Естествени и институционални монополи. Монополистическа конкуренция. Олигопол и олигопсон.

ЦЕНООБРАЗУВАНЕ И ДОХОДИ ОТ ПРОИЗВОДСТВЕНИТЕ ФАКТОРИ. Търсене и предлагане на производствените фактори- характерни черти и особености. Пазар на земята и рента. Рентата и използването на природните ресурси.

РАБОТНА ЗАПЛАТА И ПАЗАР НА ТРУДА. Обща характеристика на трудовия пазар. Работната заплата като факторен доход. Търсене, предлагане и равновесие на трудовия пазар. Влияние на синдикатите върху пазара на труда.

ПАЗАР НА КАПИТАЛА. Определение и видове капитал. Финансови активи. Лихвата - цена на финансовите активи. Функциониращ (физически)капитал. Възвръщаемост от капитала и печалбата.

МАКРОИКОНОМИЧЕСКО ИЗМЕРВАНЕ. Брутен вътрешен продукт (БВП)-определение и обща характеристика. Подходи за измерване. Проблемите на БВП като измерител. Други индикатори на икономическата активност.

СТОПАНСКИ ЦИКЪЛ. Стопански цикъл - определение, история и обща характеристика. Видове цикли. Части и фази на цикъла. Индикатори на стопанския цикъл. Взаимовръзка между деловия цикъл, съвкупното търсене и съвкупното предлагане.

ЗАЕТОСТ И БЕЗРАБОТИЦА. Същност и структура на заетостта - основни понятия. Измерване на безработицата. Форми на безработицата. Концепцията за пълна заетост.

ИНФЛАЦИЯ. Определение и причини. Измерване на инфлацията. Видове инфлация. Последици от инфлацията. Взаимовръзка между безработица и инфлация - кривата на Филипс.

БАНКИ И МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА. Парична маса и монетарни агрегати. Банкова система - обща характеристика. Роля и място на централната банка. Депозитна мултипликация. Монетарна политика - същност, видове, инструменти и механизъм на действие.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ДАНЪЧНАТА СИСТЕМА. Необходимост от данъчна система. Основни принципи на данъчното облагане. Видове данъци. Справедливост и ефективност на данъчното облагане. Крива на Лафер.

ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА. Същност и основни понятия. Обществени финанси - традиционен и съвременен модел. Фискалната политика - цели, инструменти и видове.

ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ. Дефиниране на икономическия растеж. Фактори на икономическия растеж. Видове икономически растеж. Измерване на икономическия растеж. Значение на икономическия растеж.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Основи на пазарната икономика, Здр. Маринов, Учебник за IX клас на СОУ и I курс на икономическите техникуми, С., 1995.
2. Микроикономика, М. Кънев, Учебник за техникумите по икономика и търговия, С., 1995.
3. Макроикономика, М. Кънев, Учебник за техникумите по икономика и търговия, С., 1997.
4. Микроикономика, ч. I, ч. II, Кр., Георгиева, С., 1991, 1998.
5. Микроикономика, Ст. Савов, С., 1993, 1999.
6. Макроикономика, Ст. Савов, С., 1993, 1999.
7. Обща икономическа теория: I част. Микроикономика; II част. Макроикономика. Здр. Ковачев, П. Михайлов, Вл. Владимирова и др. Унив. изд., Ик. университет - Варна, 1996.
8. Въведение в теорията на пазарното стопанство, Д. Минчев, Русе, 1996
9. Икономика, Д. Минчев, Е. Трифонов, Л. Доганова, Русе, 2000.
10. Живи идеи от мъртви икономисти, Т. Бухолц, Изд. "Христо Ботев", С., 1993.
11. Световен речник по Икономикс т. I и II. Изд. "Делфин прес", Бургас, 1992.

ЧУЖД ЕЗИК (английски, немски, френски)

Конкурсният изпит по чужд език включва четири компонента, които целят проверка на основните езикови умения на кандидатите: разбиране на текст при слушане, разбиране на текст при четене, владение на основните граматически и лексикални структури и писане на кратък текст.

Изпитът е съобразен с възприетите в страната стандартизирани изпити по чужд език. Кандидатите имат възможност да наберат точки от всяка изпълнена задача; неизпълнението на някои от задачите не води до анулиране на цялата изпитна работа.

От кандидатите се очаква да покажат умения за справяне с чуждия език на средно-напреднало равнище, което се придобива след успешно завършване на чуждоезиковото обучение във всички видове средни училища или чрез други форми на изучаване на чужд език. Завършилите езиково училище или езикови паралелки имат добри шансове за постигане на отличен резултат.

Подходяща подготовка за изпита е кандидатите да направят преговор на изученото в средното училище или в курсовете, които са посещавали.

Допълнителни указания могат да се получат от катедри Европейистика и Чужди езици – Русе и сектор Чужди езици – Силистра.

ПРИМЕРИ:

1. Слушане

На кандидатите се четат по два пъти два различни кратки текста. Те ги изслушват поотделно и ограждат правилните отговори на поставените към тях въпроси.

2. Четене

Даден е текст, след който има въпроси с по три отговора, от които кандидатите трябва да оградят правилния.

3. Граматика и лексика

Дадени са 40 изречения с липсваща дума или израз. Кандидатите трябва да изберат и оградят правилния отговор от предложените варианти.

4. Писане

Даден е текст, последван от въпрос към него. Кандидатите трябва да дадат разширен отговор на въпрос по темата от текста в рамките на 300 думи (една ръкописна страница, формат А4). В тази задача кандидатите трябва да покажат уменията си да организират и излагат правилно и подредено своите мисли на чужд език.

ХИМИЯ

Конкурсният изпит се провежда под формата на тест. Той включва въпроси с пет възможни отговора, от които само един е верен. Разрешава се използването на периодична система.

СТРОЕЖ НА АТОМА. Атомно ядро, изотопи. Състояние на електрона в електронната обвивка на атома. Строеж на електронната обвивка.

СТРОЕЖ НА АТОМИТЕ И ПЕРИОДИЧНИЯТ ЗАКОН. Периодичен закон на химичните елементи. Периодичност в свойствата на химичните елементи.

ХИМИЧНА ВРЪЗКА. Причина за свързване на атомите. Същност, особености и видове ковалентна връзка. Същност на йонната връзка. Кристален строеж на веществата. Междумолекулни взаимодействия. Валентност и степен на окисление.

ХИМИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ. Неметали – строеж, свойства, съединения, приложение, екологични проблеми.

ХИМИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ. Метали – строеж, свойства, съединения, приложение, екологични проблеми.

ТЕРМОХИМИЯ. Топлинен ефект на химичните реакции. Закони в термохимията.

СКОРОСТ НА ХИМИЧНИТЕ РЕАКЦИИ. Зависимост на скоростта от концентрацията, закон за действие на масите. Механизъм на химичните реакции. Зависимост на скоростта на химичните реакции от температурата. Активираща енергия.

КАТАЛИЗА. Особености на катализатора и тяхното действие. Същност на каталитичното действие. Хомогенна и хетерогенна катализа. Значение на каталитичните процеси.

ОБРАТИМОСТ НА ХИМИЧНИТЕ ПРОЦЕСИ. Химично равновесие и равновесна константа. Особености на химичното равновесие, фактори, които влияят върху химичното равновесие.

РАЗТВОРИ. Механизъм на разтварянето, разтворимост, фактори, от които зависи разтворимостта на веществата. Свойства на разтворите: парно налягане, закон на Раул, промяна на температурата на кипене и замръзване, дифузия, осмоза и осмотично налягане.

ТЕОРИЯ НА ЕЛЕКТРОЛИТНАТА ДИСОЦИАЦИЯ. Електролити и неелектролити. Електролитна дисоциация – същност и механизъм. Степен на електролитната дисоциация. Силни и слаби електролити. Дисоциационна константа. Електролитна дисоциация на водата. Водороден показател. Киселини, основи и соли от гледище на теорията за електролитната дисоциация. Йонообменни реакции.

ХИДРОЛИЗНИ ПРОЦЕСИ. Водата като слаб електролит. Видове хидролизни процеси на соли в зависимост от силата на киселината и основата, от които са получени. Хидролизни процеси в живите организми и в промишлеността.

ОКИСЛИТЕЛНО-РЕДУКЦИОННИ ПРОЦЕСИ. Основни понятия. Окислителни и редукиционни свойства на химичните елементи. Ред на окислителната активност на металите. Електролиза в стопилка и в разтвор. Приложение на електролизата.

ТЕОРИЯ ЗА СТРОЕЖ НА ХИМИЧНИТЕ СЪЕДИНЕНИЯ. Структурна теория – предпоставки за създаването и, същност и значение. Стереохимична теория. Електронен строеж на органичните съединения, основно и възбудено състояние на въглеродния атом, хибридизация, химична връзка.

АЛКАНИ (НАСИТЕНИ ВЪГЛЕВОДОРОДИ). Хомоложен ред, наименование и изомерия. Строеж и свойства на алканите. Получаване на алкани.

АЛКЕНИ. Хомоложен ред, наименование и изомерия. Строеж и свойства на алкените. Методи за получаване.

АЛКИНИ. Хомоложен ред, наименование и изомерия. Строеж и свойства на алкините. Методи за получаване.

АРЕНИ. Класификация. Хомоложен ред на бензена. Изомерия. Бензен – състав и строеж на молекулата (ароматен характер). Сравнително разглеждане на свойствата на бензена и неговите хомолози.

ХИДРОКСИЛНИ ПРОИЗВОДНИ НА ВЪГЛЕВОДОРОДИТЕ. Класификация. Изомерия – верижна, позиционна и пространствена. Сравнително разглеждане на свойствата на алкохоли и феноли в зависимост от електронния им строеж. Общи и специфични методи за получаването им. Физиологично действие и практическо приложение.

КАРБОНИЛНИ ПРОИЗВОДНИ НА ВЪГЛЕВОДОРОДИТЕ. Определение, видове, хомоложни редове, изомерия. Молекулен строеж. Сравнително разглеждане на свойствата на алдехиди и кетони. Методи за получаване.

КАРБОКСИЛНИ КИСЕЛИНИ. Видове. Алканови киселини – хомоложен ред, изомерия. Молекулен строеж на мастни и ароматни киселини – сравнително разглеждане. Методи за получаване.

ВЪГЛЕХИДРАТИ. Обща класификация. Монозахариди – определение, строеж и свойства на глюкоза и фруктоза. Дизахариди – определение, строеж и свойства на захароза. Съпоставяне на химичните свойства на глюкоза, фруктоза, захароза.

АЗОТСЪДЪРЖАЩИ ОРГАНИЧНИ СЪЕДИНЕНИЯ. Видове. Амини – класификация, строеж и свойства на мастни и ароматни амини. Методи за получаване.

ДВУФУНКЦИОНАЛНИ АЗОТ И КИСЛОРОДСЪДЪРЖАЩИ ПРОИЗВОДНИ НА ВЪГЛЕВОДОРОДИТЕ. Аминокарбоксилни киселини – състав, строеж, свойства. Полипептиди.

При подготовката за изпита кандидат-студентите могат да ползват всички учебници по химия от VII до XII клас, одобрени от МОН и издадени след 1990 г. Да се вземат предвид, както основните уроци, така и упражненията, допълненията и задачите, включени в учебниците. Изключват се изчислителните задачи.

БИОЛОГИЯ

Кандидатстудентският изпит се провежда под формата на тест, който включва 30 въпроса. От тях 15 са отворени с по четири отговора, от които единият е верен. Останалите 15 въпроса са от отворен тип – попълване на таблици, на празни места в изречения, определения, съставяне на схеми, сравнително разглеждане на процеси, характеристика на структури и процеси, казуси и др.

1. Тъкани.
2. Организмът – единно цяло.
3. Опорно-двигателна система.
4. Сърдечно-съдова система.
5. Дихателна система.
6. Храносмилателна система.
7. Отделителна система. Кожа.
8. Ендокринна система.
9. Нервна система.
10. Сетивни системи.
11. Среди на живот. Екологични фактори.
12. Популации.
13. Биоценози.
14. Екосистеми.
15. Биосфера.
16. Химичен състав на клетката.
17. Вируси.
18. Прокариотни клетки.
19. Еукариотни клетки – устройство и функции на клетъчните органели.
20. Процеси в клетката – катаболизъм, анаболизъм, репликация, транскрипция, трансляция, клетъчно делене.

При подготовката за изпита кандидат-студентите могат да ползват всички одобрени от МОН учебници за осми и девети клас, издадени след 2001 г.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА:

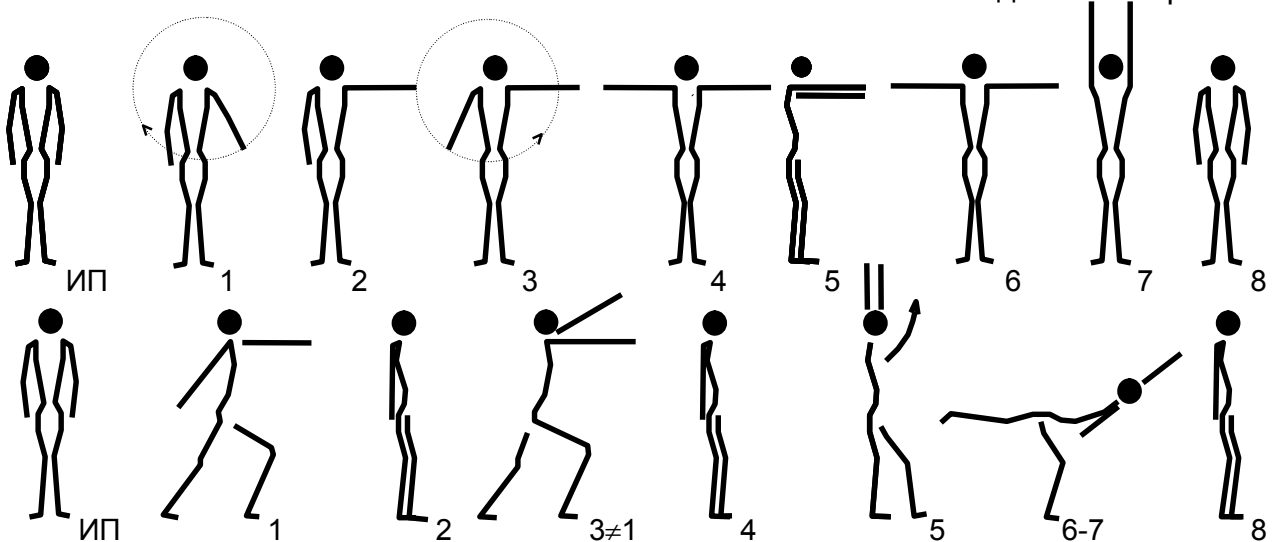
1. БИОЛОГИЯ за 8 клас на СОУ, Владимир Овчаров, Огнян Димитров. Булвест 2000, 2002-2008.
2. БИОЛОГИЯ и здравно образование за 9 клас (задължителна подготовка), Огнян Димитров и кол., Булвест 2000, 2001-2008.

ОЦЕНКА НА ДВИГАТЕЛНАТА КУЛТУРА

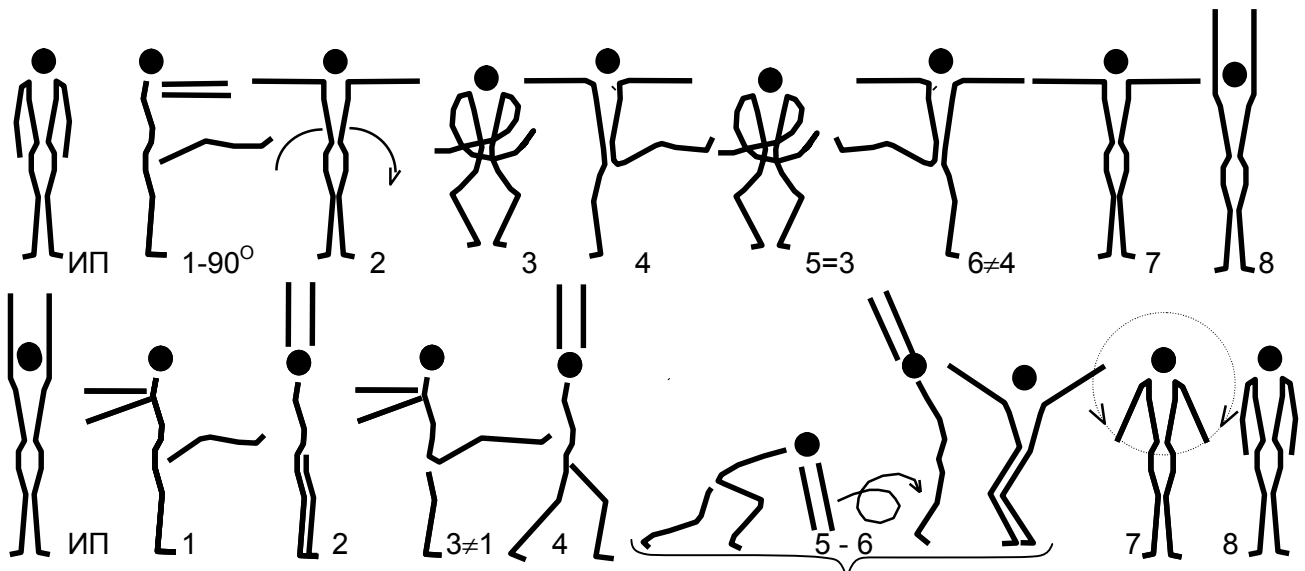
Оценката на двигателната култура се формира чрез:

- самостоятелно изпълнение на задължително съчетание от типа на основната гимнастика с продължителност четири осморки.
- тест по баскетбол;

СЪЧЕТАНИЕТО ПО ОСНОВНА ГИМНАСТИКА включва следните осморки:

I Осморка		II Осморка	
ИП	Стоещ	ИП	Стоещ
1- 2	Вътрешен кръг с лява ръка до встрани	1	Стъпка с ляв крак до напад, повдигане на дясна ръка напред, а лявата ръка встрани
3 - 4	Вътрешен кръг с дясна ръка до встрани	2	Връщане до изходно положение
5	Мах с ръце през долу до напред	3	Противоравно изпълнение на 1
6	Разтваряне на ръце до встрани	4	Връщане до изходно положение
7	Повдигане на ръцете до горе, на пръсти, поглед нагоре	5	Мах и стъпка с ляв или десен (удобния) крак, ръце през отпред до горе
8	Снемане на ръцете през страни до изходно положение стоеж	6-7	Повдигане на десен или ляв крак назад до равновесие (везна), ръце встрани
		8	Връщане до изходно положение

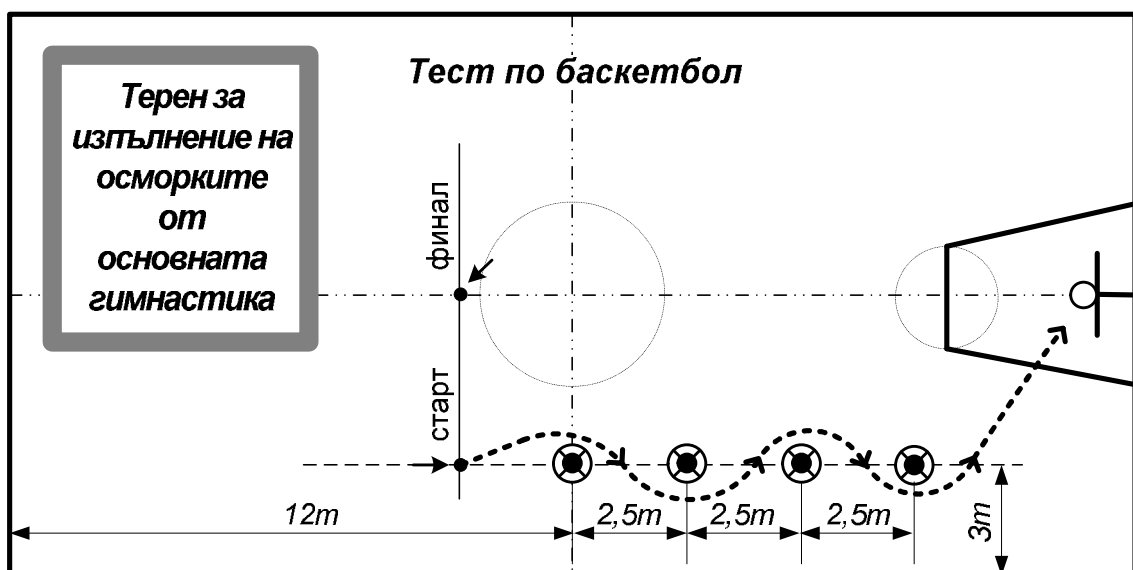
III Осморка		IV Осморка	
ИП	Стоеж	ИП	Стоеж, ръце горе
1-2	Мах с ляв крак и ръце напред, обръщане на 90° на дясно и долен лицев кръг с дясна ръка, до ръце встрани, снемане на крака	1	Снемане на ръцете с мах до назад и повдигане на ляв крак
		2	Повдигане на ръцете горе и снемане на ляв крак
3	Полуклек и кръстосване ръцете пред тялото	3	Противоравно на 1
4	Изправяне и повдигане на ляв крак встрани, ръце встрани	4	Повдигане на ръцете горе и снемане на десен крак напред до напад
5	Полуклек и кръстосване ръцете пред тялото	5-6	Гръбно претъркаляне (кълбо) до опорен клек, скок дъга, ръце горе встрани до полуклек
6	Противоравно на 4		
7	Прибиране на десен крак до ляв крак	7	Долен лицев кръг с ръце до стоеж, ръце встрани
8	Повдигане на ръце догоре	8	Снемане на ръцете до стоеж

Изисквания към изпълнителя:

1. **Телодържание:** тялото да участва в отделните моменти на изпълнението, да има елегантност, телесна изразителност, единство в движението на трупа и ръцете.
2. **Координация и амплитуда на движението:** съчетанието да се играе непринудено и изразително, да няма загуба на равновесие, допълнителна опора, да не липсва достатъчна амплитуда.
3. **Точност:** сигурност на изпълнението, точност на посоките и движенията с трупа и крайниците.
4. **Ритъм и темп на изпълнение.**

ТЕСТ ПО БАСКЕТБОЛ

Тестът по баскетбол включва водене на топката между четири стойки наредени в права линия на разстояние 2,5 метра една от друга. Първата стойка е на разстояние 12 метра от крайната линия на баскетболното игрище и на 3 метра от страничната линия. След излизане от дясната страна на последната стойка следва водене до коша и стрелба със **задължително вкарване!** Следва спринтово (бързо) бягане **без топка** до старт-финалната линия. Тестът започва след звуков сигнал (свирка).

Тестът се изпълнява за време и се оценява по таблица за постижението в секунди.

оценка	мъже	жени	оценка	мъже	жени
Слаб 2,00	над 15,1 s	над 21,1 s	Мн. добър 4,50	9,2 – 9,6	12,9 – 13,7
Среден 3,00	13,9 – 15,0	19,1 – 21,0	Мн. добър 4,75	8,8 – 9,1	12,1 – 12,8
Среден 3,25	12,9 – 13,8	18,1 – 19,0	Мн. добър 5,00	8,5 – 8,7	11,4 – 12,0
Добър 3,50	11,9 – 12,8	16,9 – 18,0	Мн. добър 5,25	8,2 – 8,4	10,7 – 11,3
Добър 3,75	10,0 – 11,8	15,8 – 16,8	Отличен 5,50	7,9 – 8,1	10,3 – 10,6
Добър 4,00	10,3 – 10,9	14,8 – 15,7	Отличен 5,75	7,6 – 7,8	9,8 – 10,2
Добър 4,25	9,7 – 10,2	13,8 – 14,7	Отличен 6,00	под 7,6 s	под 9,8 s

Крайната оценка за двигателна култура се формира като средноаритметична от оценката за теста по баскетбол и оценката по основна гимнастика. Всеки кандидат има право на два опита, като за класирането се зачита по-добрият. При слаба оценка на един от тестовете крайният резултат е слаб.

Катедра Физическо възпитание и спорт (тел.888 624) организира консултации, които ще се провеждат от преподавателите в спортен комплекс "Академик" на Русенския университет от 27 юни до 05 юли включително, от 8:00 до 12:00 часа.

Както за консултациите, така и за изпита са задължителни спортното облекло и обувки !

ГРАФИК ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗПИТИТЕ

дата	начало	изпит	за специалности	провежда се в
8 юли, петък	8:00	рисуване	Промишлен дизайн	Русе
9 юли, събота	8:00	моделиране	Промишлен дизайн	Русе
10 юли, неделя	8:00	оценка на творч. способности	Промишлен дизайн	Русе
16 април, събота,	13:00	история на България	<i>Икономическо-управленски спец., Право, ПНУП, Български език и история</i>	Русе, Силистра, Разград, Плевен, Монтана
11 юли, понеделник	8:00			
17 април, неделя,	8:00	български език	<i>Икономическо-управленски спец., Право, ПНУП, НУПЧЕ, Български език и история, Български език и чужд език</i>	Русе, Силистра, Разград, Плевен, Монтана
12 юли, вторник				
17 април, неделя	13:00	общотехническа подготовка	<i>Машинно- и електроинженерни спец., Информатични специалности, Биотехнологии, Химични технологии, Технология на храните</i>	Русе, Силистра, Разград, Плевен, Монтана
13 юли, сряда	8:00			
16 април, събота	8:00	математика	<i>Всички инженерни специалности, Икономическо-управленски спец., Информатични специалности</i>	Русе, Силистра, Разград, Плевен, Монтана
14 юли, четвъртък				
15 юли, петък	8:00	английски език, немски език, френски език	МИО, Европеистика и многост. управл., Еuropeистика и глобалистика, НУПЧЕ, Български език и чужд език	Русе, Силистра
15 юли, петък	13:00	физика	<i>Всички инженерни спец, Физика и информатика, Химични технологии, Биотехнологии, Технология на храните</i>	Русе, Силистра, Разград
16 юли, събота	8:00	ик. география на България	<i>Икономическо-управленски специалности</i>	Русе
16 юли, събота	13:00	икономика	<i>Икономическо-управленски специалности</i>	Русе
17 юли, неделя	8:00	биология	Кинезитерапия, Ерготерапия, Екология и ТООС, Биотехнологии, Химични технологии, Технология на храните, Мед. сестра, Акушерка	Русе, Разград
18 юли, понеделник	8:00	оценка на двигат. култура	Кинезитерапия	Русе
19 юли, вторник	8:00	химия	Екология и ТООС, Биотехнологии, Технология на храните, Химични технологии	Разград

Забележки: 1. Продължителността на изпитите е четири часа, освен ако в програмите за тях не е определено друго.

2. Като "икономическо-управленски специалности" са означени специалностите Маркетинг, Икономика, Международни икономически отношения, Стопанско управление, Публична администрация и Индустриален мениджмънт.

3. Като "информатични специалности" са означени специалностите Компютърни науки, Информатика и ИГ в бизнеса, Математика и информатика и Физика и информатика.

ОБРАЗУВАНЕ НА БАЛА ЗА МАШИННО- И ЕЛЕКТРОИНЖЕНЕРНИТЕ СПЕЦИАЛНОСТИ

№	СПЕЦИАЛНОСТ	оценка от изпит (А)	втора оценка (Б)	трета оценка (В)	образуване на бала
1	Земеделска техника и технологии	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
2	Мениджмънт и сервиз на техниката	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
3	Климатизация, хидравлика и газификация	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
4	Аграрно инженерство	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
5	Машиностроителни технологии и мениджмънт	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
6	Компютъризирано проектиране в машиностроенето и уредостроенето	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
7	Мениджмънт на качеството и метрология	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
8	Технология на материалите и материалознание	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
9	Индустриално инженерство	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
10	Електроенергетика и електрообзавеждане	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
11	Електроника	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
12	Електроен지니어ство	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
13	Компютърни системи и технологии	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
14	Телекомуникационни системи	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
15	Автоматика, информ. и управляваща техника	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
16	Транспортна техника и технологии	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
17	Експлоатация на флота и пристанищата	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
18	Технология и управление на транспорта	избираем	математика (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В

Забележки:

1. С "избираем" са означени следните алтернативни изпити: *Общотехническа подготовка, Математика, Физика.*

Кандидат-студентът е длъжен да се яви на един, но има право да се яви и на повече от един или дори на всичките избираеми изпити. При образуване на състезателния му бал се зачита най-високата оценка.

2. При формиране на състезателния бал оценките по **математика (д)** и **български език (д)** от дипломата за средно образование се вземат от задължителната подготовка.

ОБРАЗУВАНЕ НА БАЛА ЗА ИНЖЕНЕРНИТЕ СПЕЦИАЛНОСТИ С БИОЛОГИЧНА И ХИМИЧНА НАСОЧЕНОСТ

№	СПЕЦИАЛНОСТ	оценка от изпит (А)	втора оценка (Б)	трета оценка (В)	образуване на бала
1	Екология и ТООС	химия, биология или математика	химия (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
2	Биотехнологии	химия, биология, математика, физика или общотехническа подготовка	химия (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
3	Технология на храните	химия, биология, математика, физика или общотехническа подготовка	химия (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В
4	Химични технологии	химия, биология, математика, физика или общотехническа подготовка	химия (д)	бълг. език (д)	2.А+Б+В

Забележки:

1. Кандидат-студентът е длъжен да се яви на един от посочените изпити, но има право да се яви и на повече от един. При образуване на състезателния му бал се зачита най-високата оценка.

2. Използваните при образуването на състезателния бал оценки по **химия (д)** и **български език (д)** от дипломата за средно образование се вземат от задължителната подготовка.

ОБРАЗУВАНЕ НА БАЛА ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ ОТ ОБЛАСТИТЕ ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И ЗДРАВНИ ГРИЖИ

№	СПЕЦИАЛНОСТ	1. оценка (А)	2. оценка (Б)	3. оценка (В)	4. оценка (Г)	5. оценка (Е)	образуване на бала	Мах бал
1	Кинезитерапия	биология (и)	двигателна култура (и)	бълг. език (д)	биология (д)		2А+Б+В+Г	30
2	Ерготерапия	биология (и)		бълг. език (д)	биология (д)	чужд език (д)	2А+В+Г+Е	30
3	Медицинска сестра	биология (и)		бълг. език (д)	биология (д)	химия (д)	2А+В+Г+Е	30
4	Акушерка	биология (и)		бълг. език (д)	биология (д)	химия (д)	2А+В+Г+Е	30

Забележки: 1. С (и) е означена оценката от изпит, а с (д) – оценка от дипломата за средно образование.

2. При формиране на състезателния бал оценките от дипломата за средно образование се вземат от задължителната подготовка.

ОБРАЗУВАНЕ НА БАЛА ЗА НЕИНЖЕНЕРНИТЕ СПЕЦИАЛНОСТИ

№	СПЕЦИАЛНОСТ	1. оценка (А)	2. оценка (Б)	3. оценка (В)	4. оценка (Г)	5. оценка (Е)	образуване на бала	Мах бал
1	Промислен дизайн	рисуване (и)	моделиране (и)	творчески способн.(и)	математика (д)	физика (д)	А+Б+В+ +0,5.(Г+Е)	24
2	Маркетинг	избираем (и)		бълг. език (д)	математика (д)		2А+В+Г	24
3	Икономика	избираем (и)		бълг. език (д)	математика (д)		2А+В+Г	24
4	Стоп. управление	избираем (и)		бълг. език (д)	математика (д)		2А+В+Г	24
5	Публична администрация	избираем (и)		бълг. език (д)	математика (д)		2А+В+Г	24
6	Индустриален мениджмънт	избираем (и)		бълг. език (д)	математика (д)		2А+В+Г	24
7	Европеистика и многостепенно упр.	чужд език (и)		бълг. език (д)	чужд език (д)		2А+В+Г	24
8	Европеистика и глобалистика (англ.)	чужд език (и)		бълг. език (д)	чужд език (д)		2А+В+Г	24
9	Международни ик. отношения	чужд език (и)	избираем (и)	бълг. език (д)	математика (д)		А+Б+В+Г	24
10	Предуч. и начална уч. педагогика	БЕ или история (и)		бълг. език (д)	история (д)		2А+В+Г	24
11	Социална педагогика	БЕ или история (и)		бълг. език (д)	история (д)		2А+В+Г	24
12	Начална училищна пед.и чужд език	БЕ или ч. език (и)		бълг. език (д)	чужд език (д)		2А+В+Г	24
13	Български език и история	БЕ или история (и)		бълг. език (д)	история (д)		2А+В+Г	24
14	Компютърни науки	математика или ОТП (и)		бълг. език (д)	математика (д)		2А+В+Г	24
15	Информатика и ИТ в бизнеса	математика или ОТП (и)		бълг. език (д)	математика (д)		2А+В+Г	24
16	Математика и информатика	Математика или ОТП (и)		бълг. език (д)	математика (д)		2А+В+Г	24
17	Български език и чужд език	БЕ или ч. език (и)		бълг. език (д)	чужд език (д)		2А+В+Г	24
18	Физика и информатика	Физика, математика или ОТП (и)		бълг. език (д)	физика (д)	математика (д)	2А+В+Г +Е	30
19	Право	история (и)	БЕ (и)	бълг. език (д)	история (д)		2А+Б+В +Г	30

Забележки: 1. С (и) е означена оценка от изпит, а с (д) – оценка от дипломата за средно образование.

2. С "избираем" са означени изпитите по: Икономическа география на България, Български език, Икономика, История на България и Математика.

3. За специалностите Европеистика и многостепенно управление и Европеистика и глобалистика (на английски език) изборът за чужд език се прави между английски и немски език, а за специалност Български език и чужд език – между английски и френски език.

4. При подаване на документите за кандидатстване кандидатът е длъжен да заяви, на кои от избираемите изпити ще се яви. При балообразуването ще му се зачете най-високата оценка.

5. Под "чужд език (д)" се разбира оценката по езика, по който е полаган конкурсен изпит. Изключение се допуска в случая, описан в чл. 14 ал. 6 от Правилата за приемане на студенти.

СЪОТВЕТСТВИЕ МЕЖДУ КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ В РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ И ДЪРЖАВНИТЕ ЗРЕЛОСТНИ ИЗПИТИ

№	Конкурсен изпит в Русенския университет	Държавен зрелостен изпит
1	Български език	Български език и литература
2	Математика	Математика
3	История на България	История и цивилизация
4	Физика	Физика и астрономия
5	Икономическа география на България	География и икономика
6	Химия	Химия и опазване на околната среда
7	Биология	Биология и здравно образование
8	Английски език	Английски език
9	Френски език	Френски език
10	Немски език	Немски език

Забележки:

1. Като оценка от конкурсен изпит по съответната дисциплина може да се признае оценката от държавен зрелостен изпит, положен през 2008, 2009, 2010 или 2011 г.

2. Кандидатът, положил държавен зрелостен изпит, може да се яви на съответния конкурсен изпит и тогава му се зачита по-благоприятната за него оценка.

3. Оценките от държавен зрелостен изпит могат да се ползват само като оценки от конкурсен изпит. За "оценка от дипломата" при балообразуването се ползва оценката от задължителната подготовка по съответната дисциплина.

*Справочник на кандидат-студента
в Русенския университет "Ангел Кънчев"
2011 г.*

ИЗДАНИЕ НА РЕКТОРАТА НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

Съставители: доц. д-р инж. Борислав Ангелов, Мирела Димова

Корица: Юлия Ангелова

Формат 70/100/16
Печатни коли: 8
Издателски коли: 4
Тираж: 1500

Печат: Печатна база при Русенския университет